

Views

“We’re waiting, we have rooms. I can cook, my wife can cook, we can milk the cows.” (even if they were to come in September) –*Letter in Kudhës*

“Ne presim vizitorë, dhoma kemi. Unë gatuj, gruaja gatuan, do mjelim lopët.”(edhe në shtator po erdhën) –*Lefter in Kudhës*

"We are no more than 30 families overall, the rest have left. This is all we are." –Nënë, Pilur

“Këtu jemi rreth 30 familje, jo më shumë. Të tjerët janë larguar.” – Nënë, Pilur

(When asked about the old buildings and the reason why they do not restore them)

“First comes the development and then the ideological part. The ones who own old houses have already left. I don’t own one myself. There are many old houses around here, but they are not rented or sold out. People will not give you their house.”

–Vasil, Pilur

(Ju keni ndërtesa të bukura. Përse si rregulloni?)

“Më parë duhet zhvilluar infrastruktura, më pas mendësia. Shumë prej atyre që kanë shtëpi të vjetra janë larguar. Unë nuk kam. Ndërsa disa prej atyre që kanë shtëpi të vjetra, nuk i japin me qira.” –*Vasil, Pilur*

“There are no young people left around who can learn old traditional songs and dances. In Greece, there are schools where young boys and girls learn old songs and dances. Here there are none. Nobody seems to care.”—*Vasil, Qeparo*

“Nuk ka më të rinj që të mësojnë, këngët dhe vallet tradicionale. Në Greqi ka shkollë ku djemtë dhe vajzat e reja mësojnë këngë e valle. Ne nuk kemi, asnjë nuk interesohet.” –*Vasil, Qeparo*

“There are plenty of tourists, but the problem is, what do they learn about the village?”
–Vasil, Qeparo

“Turistë vijnë plot, por problemi është, çfarë mësojnë ata për fshatin?”
–Vasil, Qeparo

“I was a teacher and the headmaster of this school — this school was truly beautiful. There used to be around 200 students here. Now, I take care of the church.” —*Jorgo, Qeparo*

“Unë kam qenë drejtor dhe mësues i kësaj shkolle. Si ka qenë kjo shkollë, kam patur 200 nxënës. Tani unë kujdesem për kishën.” –*Jorgo, Qeparo*

"We used to have a great sense of community. We used to gather and clean the village streets." *—Jorgo, Qeparo*

“Kemi patur shumë të zhvilluar ndjenjën e komunitetit. Mblidheshim dhe pastronim rrugët e fshatit.” –Jorgo, Qeparo

“There is no restaurant or grocery store in the village. Those are in the town or in Livadh. The tourists come here and then go down, to Livadh or to the town, to go to the beach.” –*Old man in Himarë*

“Këtu nuk ka as restorant as dyqane. Ka poshtë në qytet ose në Livadh.
Pushuesit vijnë, pastaj shkojnë poshtë, në Livadh ose në qytet, për plazh.”
-Old man in Himarë

Preface	20
Parathënie	
Introduction: <i>Farmers with a View</i>	25
Hyrje: <i>Fermerë me Pamje nga Deti</i>	
Events: <i>Open Village, Mountain Bike Festival, Culture Camp, Village Store, Professional Retreat, Artwalk</i>	35
Eventet: <i>Një natë në fshat, festivali 'Hike Albania', Kamp Kulturor, Dyqani i Fshatit, Kamp Profesional, Xhiroja Artistike</i>	
Prescriptions: <i>Himarë Fshat, Kudhës, Qeparo Fshat, Pilur</i>	107
Recetat: <i>Himarë Fshat, Kudhës, Qeparo Fshat, Pilur</i>	
Reading List	
Literatura	119
Colophon	
Epilog	120

Preface

“Farmers with a View” is the inaugural program of the Atelier Albania Summer Academy, supported by the National Territorial Planning Agency (AKPT) and the Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (German Corporation for International Cooperation) (GIZ). The 2015 Summer Academy was organized by Adelina Greca and Simon Battisti, assisted by Ilva Gjuzi, and composed of a team of five students of architecture, urban planning, and urban design. Farmers with a View set out to investigate the status of tourism in four mountain villages in the Albanian Riviera—Pilur, Kudhës, Old Qeparo, and Old Himarë. And to figure out why these villages remain impervious to tourist income, while the towns along the beaches below overflow with it. Our goal: catalyze villages toward tourism with sensitive, impactful, low-cost ideas.

For three weeks, Summer Academy participants lived together in a small residence in the field, traveling between villages by car, with notepads, laptops, voice recorders, and curiosity. Our days consisted of hikes through the villages, picking figs and pears along the way, speaking with villagers under the shade of the old Plane trees, on their porches or in their living rooms. Most days ended with a swim in whatever town we found ourselves as the sun got low. We worked from our makeshift office on a terrace overlooking the Ionian Sea, and there we hosted visitors from Tirana with whom we discussed the stakes of our ideas. We shared a readings on tourism theory, urbanism, cultural studies, and anthropology.

The Atelier Albania Summer Academy carves out a space within architecture research in Albania that does not currently exist: it seeks to flatten hierarchies between student and teacher, and to treat inquiry as a practice of delight. With great purpose, the Summer Academy dispenses with the staid architecture research methodologies imposed by the for-profit university system in Albania, rejecting its insistence on scientific language—certain that the thinking that occurs through that language eradicates imagination and independence. In our method of working, the instructor is a facilitator; leading dialogue toward goals and schedule, and helping define intellectual and ethical criteria. But ideas belong to the group and are debated openly among equals. The mandate of the 2015 Summer Academy was to think and do through direct experience. Tourism is about pleasure, and to be able to access that concept in the most productive way, the Summer Academy insisted

Parathënie

“Fermerë me Pamje nga Deti” është programi inaugurues i Akademisë Verore të Atelier Albania, i mbështetur nga Agjencia Kombëtare e Planifikimit të Territorit (AKPT) dhe Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (German Corporation for International Cooperation) (GIZ). Akademia Verore 2015 u organizua nga Adelina Greca dhe Simon Battisti, u asistua nga Ilva Gjuzi dhe u përbë nga një skuadër prej pesë studentësh të arkitekturës, planifikimit urban dhe dizenjimit urban. “Fermerë me Pamje nga Deti” pati qëllim që të shqyrtonte gjendjen e turizmit në katër fshatra malorë të Rivierës Shqiptare-Pilur, Kudhës, Qeparo Fshat dhe Himarë Fshat- dhe t’i përgjigjej pyetjes përse këto fshatra janë indiferentë ndaj të ardhurave prej turizmit, ndërkohë që fshatrat përgjatë bregut kanë një vërshim të parasë. Synimi ynë: nxitja e këtyre fshatrave drejt turizmit nëpërmjet ideve të ndjeshme, me kosto të ulët dhe me rezultat të shpejtë.

Për tre javë, pjesëmarrësit e Akademisë Verore qëndruan së bashku në një rezidencë të vogël në terren. Ata udhëtuan me makinë midis fshatrave, duke marrë me vete blloqe shënimesh, kompjuter, regjistruer zëri dhe shumë kuriozitet. Gjatë ditëve u endën nëpër fshatra, duke këputur fiq dhe dardha përgjatë rrugës, duke biseduar me vendasit nën hijen e rrapit të vjetër të fshatit, në verandat e shtëpive ose në dhomat e tyre të pritjes. Shumica e ditëve, ndërsa dielli perëndonte, përfundonte me një kredhje në det, diku afër fshatit që kishim vizituar atë ditë. Në punonim në zyrën tonë portative, në verandën e rezidencës sonë, me një pamje të detit Jon, ku prisnim edhe vizitorë nga Tirana me të cilët diskutonim idetë tona. Gjatë akademisë ne qarkulluam një seri librash mbi teorinë e turizmit, urbanistikën, studimet kulturore dhe antropologjinë.”

Akademia Verore Atelier Albania, krijon një hapësirë në kërkimin akademik të arkitekturës në Shqipëri, që nuk ka ekzistuar deri më tani. Ajo përpiqet të sheshojë hierarkinë midis studentit dhe mësuesit, dhe të përkrahë entuziazmin si një virtyt. Me një qëllim të madh, Akademia Verore përjashton metodat kërkimore joangazhuese, të imponuara nga sistemi universitar për-përfitim, që momentalisht operon në Shqipëri, duke refuzuar përdorimin e një gjuhe përfituese dhe tepër klinike- duke shprehur me bindje se linja e mendimit që ajo lloj përqsaje nxit, çrrënjos çdo lloj kreativiteti dhe pavarësie. Në metodën tonë të punës, instruktori

that a deliberate tone of playfulness in research ought to be considered a noble pedagogical aspiration.

The timing of the Summer Academy coincided with the busiest week of the summer season, exposing the stark contrast between the beach towns and the mountain villages. Where below an unbearable pressure for space and services erupts during the high season, the villages above remain intact; empty and waiting. Returning in the first week of September to discover an entire region almost unrecognizable from itself only two weeks before, it felt like we had the Bregdet to ourselves, there were no people to be found. We lived the elation and the disappointment that come with the wild swings in the tourism season, in physical space, and in real time. We think there is great promise for the people in these places to smartly and efficiently begin to bring money into their pockets, with little physical impact. The following pages elaborate our ideas for how we think these four towns could wisely approach their nascent tourism economies.

është një lehtësues i procesit; duke udhëhequr dialogun drejt një qëllimi dhe afati kohor, dhe duke ndihmuar në përcaktimin e kriterëve intelektualë dhe etike. Por, idetë e perkasin grupit dhe debatohen haptazi ndërmjet të barabartëve. Turizmi është kënaqësi. Prandaj, për të pasur një qasje sa me produktive ndaj tij, Akademia Verore ka insistuar në faktin që një përjasje e gjallë dhe imagjinate në procesin kërkimor, duhet konsideruar si një aspiratë pedagogjike tepër fisnike.

Periudha e organizimit të Akademisë Verore korrespondoi me javën më të ngarkuar të sezonit veror, duke nxjerr në pah kontrastin e thellë mes fshatrave të bregut dhe atyre malore. Ndërkohë që gjatë pikut të sezonit në breg ka një presion pothuajse të pamënaxhueshëm për hapësira dhe shërbime, fshatrat malorë mbesin tërësisht të pandryshuar. Duke u kthyer në javën e parë të shtatorit, ne gjetëm një rajon pothuajse të paidentifikueshëm me vetveten, të dy javëve më parë. Dukej sikur e kishim të gjithë bregdetin për veten tonë, pa njerëz rreth e rrotull. Ne përjetuam ritmet e egra të sezonit turistik-në kohë reale, si në aspektin fizik ashtu edhe në atë kohor. Dhe mendojmë se ka një perspektivë të madhe për njerëzit në këto vende, që me zgjuarsi dhe eficiencë të fillojnë të sjellin para në xhepat e tyre, me pak impakt fizik. Faqet në vazhdim janë një dokumentim se si këta katër fshatra, mund të kenë një qasje të mençur ndaj ekonomive të tyre të turizmit në lindje.

Introduction: *Farmers with a View*
Hyrje: *Fermerë me Pamje nga Deti*

Farmers with a View

There is a 70km stretch of mountainous coastline in the south of Albania that is referred to by tourism agencies and residents alike as the “Riviera.” As its name suggests, the Riviera has come to resemble a European vacation space in the mould of the Mediterranean stereotype. The name Riviera only entered popular usage here after 1991 though, when a form of tourism, based on the beach, began to emerge as a viable business enterprise. Prior to this, the region had been known only as Bregu i Detit or Bregdet, literally meaning “sea coast.” It was the sea-facing side of a rugged mountain range whose remote villages were not maritime in nature but just the outermost edge of the Laberia; an ancient chain of agricultural settlements. *Farmers with a view.*

The shift from an agricultural society protected high in the hills, to one of beach-going entrepreneurs occurred practically overnight. Riviera powerfully evokes a sea coast that is geared toward tourism; an altogether different kind of space. Riviera space is organized with its own logic of urbanization; one that requires physical and visual proximity to the shoreline. Riviera space insists on a completely different cuisine than what existed before as well; of fish, kalamari and octopus, pastas, pizzas and other foods deriving from the romanticization of Greece and Italy and sharing nothing with any local culinary tradition. Riviera implores the space of summer and its mentality: bathing suits, sunglasses, tanning lotion—partying, and glamour—a deliberate association with modern, European youthfulness.

Meanwhile, above, the villages of the Bregdet stand idle, gazing out across the space of the new tourism economy that so far has been out of reach to them. These two spaces—these two “sea-coasts”—constitute different worlds separated by elevation. At the beach you eat seafood, ten minutes above you eat roasted goat, and these two messages never intertangle. If you

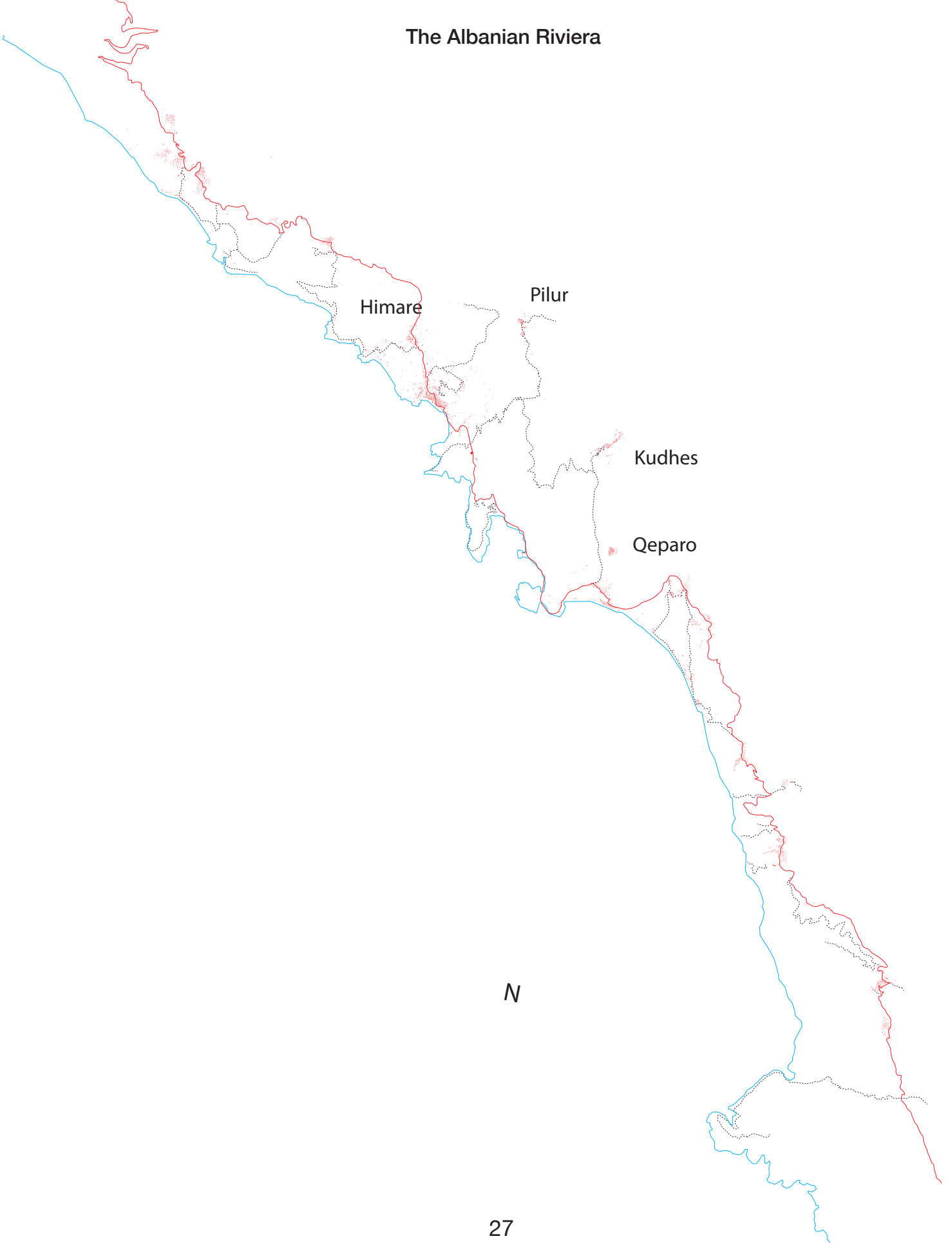
Fermerë me Pamje nga Deti

Shtrirja prej 70 km e plazheve shkëmbore në zonën jugore të bregdetit shqiptar, njihet nga agjencitë turistike dhe nga banorët vendas si “Riviera.” Siç sugjeron dhe emri, Riviera ka filluar t’i përngjajë një hapësire pushimi europiane në kallëpin e modeleve të ngjashme rajonale që spikasin në Mesdhe. Emri Riviera, hyri në përdorim të gjerë vetëm pas 1991, kur një formë turizmi e bazuar në plazh, filloi të shfaqej si një sipërmarrje e suksesshme biznesi. Më herët, rajoni njihet vetëm si Bregu i Detit apo Bregdet. Ai është faqja përballë detit e vargmalit bregdetar, fshatrat e largët të të cilit, nuk kanë pasur një natyrë bregdetare, por janë konsideruar skaji më i largët i Labërisë; një rrjet i lashtë vendbanimesh agrikulurore. *Fermerë me pamje nga deti.*

Shndërrimi, nga një shoqëri agrikulurore e mbrojtur në kodrat lart, tek ajo e sipërmarrësve plazhistë u bë praktikisht brenda natës. Riviera ngjall një bregdet që është orientuar plotësisht drejt turizmit, një hapësire krejtësisht ndryshe. Hapësira e Rivierës është organizuar me logjikën e vet të urbanizimit, një logjikë që kërkon afërsinë pamore dhe fizike me bregun. Ajo këmbëngul gjithashtu, në një menu tërësisht të ndryshme nga ajo që ka ekzistuar më parë, tashmë e përbërë nga peshk, kallamarë dhe oktapod, pasta, pica dhe ushqime të përfuara nga një romancizëm ndaj Greqisë dhe Italisë; duke mos pasur asnjë të përbashkët me traditat vendase të gatimit. Riviera i gëzohet hapësirës së sezonit të verës dhe mentalitetit të tij me rroba banjo, syze dielli, krem plazhi, të qeshura, festa si dhe jetës ‘glamour’, një lidhje e qëllimshme me rininë moderne europiane.

Ndëkohë, lart, fshatrat e Bregut të Detit qëndrojnë të plogëta, duke parë përtej frytet e ekonomisë së turizmit që deri tani kanë qenë të paarrtshme për ta. Këto dy hapësira, dy “bregdetet”, janë botë të ndryshme të ndara nga afërsia me plazhin. Në plazh, ti mund të hash peshk, 10 minuta më sipër ti mund të hash mish dhie të pjekur dhe këto dy mesazhe, asnjëherë nuk

The Albanian Riviera

Himare

Pilur

Kudhes

Qeparo

N

see a goat restaurant you are in Bregdet. These are two worlds, the Riviera—the bustling beach, and the Bregdet—that which is left behind.

The recent history of the Bregdeti villages is defined by the near-total evacuation in the first decade of democracy by virtually everyone with the health to emigrate in search of work. These villages today are characterized by an eerie calm. The people who stayed behind are typically supported by remittances from family members who work abroad, commonly in Greece. As a result of the remittance economy these villages' fortunes are tied closely to Greece. And today, the consequences of the emigrant workers' underemployment in Greece is being expressed in the villages by a new, albeit reluctant consideration of a longer-term return to the village. It is a kind of awful limbo between no opportunity abroad in Greece versus no opportunity back at home. For many that calculation tips toward where the family presence is stronger: many have raised children in Greece and remain there to support them as they can. But some we spoke to are cautiously warming to the idea of trying to tap into tourism back in Albania. For many reasons the Albanian Government should be interested in bringing these emigrant workers back "home" and supporting them. If properly managed, a robust tourism industry here could raise overall levels of development in the area, and be a bright spot in the national economy.

The near total absence of tourism in the Bregdeti villages is surprising given that they are undeniably some of the most picturesque places in the country, and relatively accessible. Over the past five years, tourism in the south of Albania has increased steadily. In villages like Old Qeparo and Old Himarë that are more easily accessed, what began as a trickle has developed into a modest stream during the high season. Yet the locals so far have stayed conservative in bringing more services to meet the increase in visitors. A tourist cannot buy a meal in the villages, even though they will

ndërlidhen. Nëse shihni një restorant mishi, jeni në bregdet. Këto janë dy botë, Riviera plazhi aktiv dhe Bregu i Detit, ajo që mbetet pas, të ndara nga lartësia.

Historia e re e fshatrave të Bregut të Detit është e përcaktuar nga boshatisja, pothuajse e plotë gjatë dekadës së parë të demokracisë e të gjithë atyre me mundësinë për të emigruar, në kërkim të punësimit. Këto fshatra karakterizohen nga një qetësi e mbinatyrshme, si pasojë e zbrazëtisë. Njerëzit që kanë qëndruar pas, mbahen kryesisht me paratë e dërguara nga pjesëtarët e familjes që punojnë jashtë, pothuajse gjithnjë nga Greqia. Si rezultat ekonomia e këtyre fshatrave është e lidhur ngushtë me Greqinë. Pasoja e papunësisë së emigrantëve në Greqi është ndjerë shumë pavarësisht nga një ngurrim i kthimit afatëgjatë të emigrantëve në vendlindje. Është një pozitë e tmerrshme e të qënurit ndërmjet pamundësive në Greqi dhe pamundësive në shtëpi. Për shumicën, peshorja lëkundet nga ku familja është më e fortë: shumë kanë rritur fëmijët në Greqi dhe rrinë atje për t'i mbështetur me sa munden. Por, disa me të cilët ne biseduam, ishin duke iu afruar me kujdes idesë së turizmit. Për shumë arsye, Qeveria Shqiptare duhet të interesohet të risjellë këta emigrantë dhe t'i mbështesë. Nëse menaxhohet mirë, një industri e fortë turizmi do të rrisë nivelin e zhvillimit të zonës, si dhe të jetë një pikë e fuqishme në ekonominë kombëtare.

Mungesa pothuajse e plotë e turizmit tek fshatrat e Bregut të Detit është e habitshme, sepse ata janë pa dyshim disa nga vendet më piktoreske të Shqipërisë dhe të gjitha lehtësisht të arritshme me makinë. Në fakt, pesë vitet e fundit, turizmi në jugun e Shqipërisë është rritur katër herë.¹ Në fshatrat si Qeparo i Vjetër dhe Himarë e Vjetër, të cilët janë më lehtë të aksesueshëm, ajo çka filloi si një rrëke u shndërrua në një rrjedhë modeste gjatë pikut të sezonit. Megjithatë, vendasit nuk kanë bërë përpjekje për ofrimin e shërbimeve, numrit të shtuar të vizitorëve. Për turistët është pothuajse e pamundur të sigurojnë një vakt në këto fshatra, edhe kur duan të qëndrojnë aty. Secili nga katër fshatrat që ne studiuam

around, clearly looking for just that: a good reason to stay a bit longer. Each of the four villages we studied have only a single café that serves coffee, with the exception of Qeparo, which also has a small shop selling meager supplies and dry goods. Today, village life exists in the Bregdet in raw form, still unconverted into a tourism product. Tourists tip-toe through the villages like they're trespassing, not sure if they're really supposed to be there. They take photographs, and then turn around and leave because there's nothing more to do.

Ultimately it is a “chicken or egg” question. With so few resources, what must come first—more tourists or more amenities? Indeed tourists won't come to the villages in significant numbers until there is a better reason to do so. At the same time, villagers are unwilling to invest resources to give tourists a reason to come, without some some reliable signal that it will pay off. Thus, the two groups stare at each other, both wanting what the other has, but unwilling to budge to make it happen. Any eventual tourism economy that does take root must overcome the present standoff.

kanë vetëm nga një lokal që shërben kafe, me përjashtim të Qeparoit të Vjetër, që ka dhe një dyqan të vogël me shërbime dhe mallra të pakta. Sot, jeta fshatare në Bregdet ekziston në formë të papërpunuar, akoma e pashndërruar në produkt turizmi. Turistët kalojnë në fshatra si në majë të gishtave, si të jenë të paftuar dhe të pasigurtë nëse vërtet mund të kalojnë atje. Ata bëjnë foto dhe kthehen e ikin sepse nuk ka më asgjë tjetër për të bërë.

Në fund të fundit është si çështja e ‘vezës dhe pulës’. Me kaq pak burime, çfarë duhet të vijë më përpara, turistët apo shërbimet? Nga njëra anë, turistët nuk do të vijnë të shumtë në fshat, derisa të kenë një arsye të mirëfilltë. Nga ana tjetër, në mënyrë të kuptueshme fshatarët nuk janë të gatshëm të investojnë burime që t'u japin turistëve një arsye që ata të vijnë, pa patur një garanci që do të shpërblehen. Si rrjedhim, të dyja grupet shikojnë njëri-tjetrin, të dy duke dëshiruar atë çka zotëron tjetri, por të pamundur të bëjnë shtysën e duhur që ta realizojnë. Çdo lloj i mundshëm i ekonomisë së turizmit që do të zërrë rrënjë, duhet të kapërcejë ngurrimin e tanishëm.

Rooms

There are signs though of steps being taken toward breaking the standoff. In 2010, In Old Qeparo, a foreigner purchased a historic building, renovated it, and now rents it as a bed and breakfast through a booking website during the high season. It is easy to imagine picturesque houses in Old Qeparo, Kuthës, and Himarë being restored and supporting a significant number of overnight tourists. In the long term, there is no question that accommodations like this will be required to bring serious income to the Bregdeti Villages. That there have been so few others in the years since the Qeparo B&B was established though, is testament to the fact that still for most villagers, renovation remains too uncertain an investment.

A major factor in the hesitation on the part of the villagers to invest in tourism comes from frustration with bad infrastructure in the villages.¹ Owners cite constant power outages and the persistent unavailability of water as major hurdles. Rightfully so, in the resident's view there is no amount of charm and service that can overcome a guest waking up to no water. For many people we spoke to, investing in tourism is a non-starter without improvements in local infrastructure. Private level systems to combat the lack of infrastructure like solar electricity, rain catchment systems, clean water filters, and pumping systems are certainly theoretically possible, but they are expensive, and probably a ways off yet. There have also been years of promises by local politicians that improvements are coming, which deter personal investment, which have yet to materialize.

As a five week project, our position on the importance of accommodations in the villages reflects this reality. Indeed accommodations will be a critical dimension of an eventual tourism strategy for the villages. In the short-term though, good accommodations rely on factors like dependable electricity that are out

Dhomat

Megjithatë, ka shenja që janë duke u bërë hapa përpara. Në 2013, në Qëparoin e Vjetër, një i huaj bleu një ndërtesë historike, e rinovoi dhe sot e jep me qira gjatë sezonit si “bed & breakfast” nëpërmjet një website-i prenotimi. Është e lehtë të imagjinohet restaurimi i shtëpive piktoreske në Qëparoin e Vjetër, në Kuthës dhe Himarë për të mbajtur një numër të konsiderueshëm turistësh njëditorë. Në planin afatgjatë, padiskutim që akomodime të këtilla do të kërkohen për të sjellë të ardhura më të mëdha në fshatrat e Bregut të Detit. Fakti që shumë pak të tilla ekzistojnë që nga krijimi i “bed & breakfast-it” të Qëparoi, është dëshmi e realitetit se për shumë prej fshatarëve, rinovimi mbetet një investim i pasigurtë.

Një faktor i rëndësishëm, në mëdyshjen e fshatarëve për të investuar në turizëm, vjen nga zhgënjimi me infrastrukturën jo të duhur të fshatrave.¹ Pronarët e shtëpive përmendin ndërprejen e vazhdueshme të energjisë elektrike dhe mungesën (e përhershme) të ujit, si pengesa të mëdha të zhvillimit të turizmit në këto fshatra. Me të drejtë, nga këndvështrimi i banorëve, këtu nuk ka asgjë tërheqëse apo shërbime të mjaftueshme që mund të mposhtin zgjimin nga gjumi për të mos gjetur ujë. Për shumë nga njerëzit me të cilët ne biseduam, investimi personal në turizëm nuk fillon pa patur fillimisht përmirësime në infrastrukturën vendase. Sisteme të investimeve private, që mund të luftojnë mungesën e infrastrukturës, si: energjia elektrike diellore, sisteme të grumbullimit të shiut, filtrues

of the control of most village residents who are poor. The models that have been so successful for cultural tourism in the villages of Italy and Greece for now at least, cannot be directly applied in Albania.²

Events

We believe there are other ways though, for the villages to immediately enter into the tourism economy with minimal initial investment. We are calling this set of six ideas “events.” Events are temporary, inexpensive, easy to manage projects whose main goal is to bring tourists into the villages and give them the opportunity to spend money. By definition, profits must go directly to the village residents with as few middlemen as possible. Events vary in duration; some last two days while others go on for two months or more. The six events we propose originated in conversations we had with villagers and experts over the three week period in the field. In many cases, similar ideas already exist on a smaller scale or in weaker, less defined form. It was that kind of proximity to realization that we spent a great deal of energy searching for; reasoning that the closer the idea is to already

të ujit të pastër, dhe sisteme pompimi janë teorikisht të mundshme, por të shtrenjta dhe ndoshta shumë larg. Ka patur premtime prej vitesh nga politikanë vendas që përmirësimet, të cilat frenojnë investimet vetjake, janë rrugës por ato ende nuk janë materializuar.

Ky është konstatimi ynë, pas një qëndrimi disa javor në këto fshatra. Në një strategji për zhvillimin e turizmit, akomodimi duhet të zërë një vend të rëndësishëm. Në plan afat-shkurtër, akomodime të mira mbështeten në faktorë si energjia elektrike e sigurtë faktorë, jashtë kontrollit të shumicës së banorëve vendas. Modelet që kanë qenë shumë të suksesshme për turizmin kulturor në fshatrat e Greqisë dhe Italisë, të paktën deri tani nuk mund të jenë drejtpërdrejt të aplikueshme në Shqipëri.

Eventet

Megjithatë, ne besojmë se ka mënyra të tjera me të cilat fshatrat mund të hyjnë në ekonominë e turizmit, menjëherë dhe me investim fillestar të pakët. Ne do ta quajmë këtë set me gjashtë ide, “evente”. Eventet janë projekte të përkohshme, jo të shtrenjta dhe lehtësisht të menaxhueshme, me qëllimin kryesor: të sjellin turistë në fshatra

existing, the less it would take to persuade people to try it out.

The purpose of events is to get the ball rolling so to speak. In our vision for the villages we do assume that the conversion of houses into tourist accommodations will continue slowly at the individual level. Almost every event we propose uses local accommodations; not as a requirement, but as a kind of added value, if they were to come online. In this way we can support an eventual symbiosis between villagers who wish to participate in the tourism economy in different ways. Even if one doesn't have the wherewithal to participate in events, they could still benefit from the boost in visitors in the village by offering accommodation, or other creative ways to engage, of their own volition. From our point of view, events are a preface to accommodations; they provide income that residents can use to slowly make improvements to their homes necessary to host guests. Critically, successful events would spark belief on the part of residents that a tourism economy is indeed beginning to take root. We believe one of the most important benefits of events would be to produce optimism in tourism and belief in self sustainability through a new livelihood.

Another major concern regarding the conversion of houses into accommodations is the unpredictable effects of development on the structure of these small towns, as living communities. The rapid conversion of the Bregdeti villages into tourist sites poses real risks to their delicate social, historical, and ecological systems. A truism in development is that economic change necessarily brings urban change. Cultural tourism in villages depends on things like authenticity: a kind of continuity of historic fabric that can be difficult to sustain. This paradox is the ultimate urban design challenge presented by cultural tourism: that the economy evolve while the physical environment stays the same. With events remaining temporary injections of income,

dhe t'u japin atyre mundësinë të shpenzojnë para. Si përkufizim, përfitimet duhet të shkojnë direkt tek banorët e fshatrave, me sa më pak ndërmjetës. Eventet variojnë në kohëzgjatje, nga eventet dyditore e deri tek ato dymujore ose më shumë. Gjashtë eventet që ne propozojmë dolën nga bisedat me fshatarë dhe ekspertë gjatë tre javëve në terren. Në shumë raste, ide të ngjashme ekzistojnë në formë embrionike dhe jo të mirëpërcaktuara. Ishte kjo lloj afërsie me realitetin që po e kërkonim me shumë energji, duke arsyetuar se sa më pranë ekzistencës të jetë ideja, aq më pak do të duhet për të bindur njerëzit ta provojnë.

Qëllimi i eventeve është thjeshtë të shërbejnë si nxitëse. Në vizionin tonë për fshatrat, ne presupozojmë që kthimi i shtëpive të fshatit në hapësira akomodimi për turistët, do të vazhdojë të ndodhë gradualisht në nivel individual. Pothuajse në çdo rast, eventet vetë përdorin akomodimin vendas, duke synuar mbështetjen e një marrëdhënieje simbiotike midis pronarëve të shtëpive dhe banorëve që bëhen aktivë në këto evente. Në këtë mënyrë, edhe nëse dikush nuk e ka mundësinë të marrë pjesë në mënyrë të drejtpërdrejtë në evente, ai sërish përfiton teorikisht nga rritja e numrit të vizitorëve që kërkojnë të qëndrojnë një natë në fshat. Nga këndvështrimi ynë, eventet janë parathënie për akomodimin. Ato sigurojnë përfitime që banorët mund të përdorin për të bërë ngadalë përmirësimet e duhura, që shtëpitë e tyre të presin turistë. Por më e rëndësishme, evente të suksesshme i japin besim banorëve që ekonomia e turizmit ka filluar vërtet të zërë rrënjë. Ne besojmë që përfitimi më i madh që sjellin eventet, do të jetë optimizmi në turizëm dhe mundësia e të qënurit të vetëmbajtur.

Shqetësim i madh në shndërrimin e shtëpive në akomodim, janë efektet e paparashikueshme të zhvillimit në strukturën e këtyre fshatrave të vogla, si komunitete të banuara. Shndërrimi i shpejtë i fshatrave të Bregut të Detit në vende turistike përbën rrezik të vërtetë në sistemet delikate historike, sociale dhe ekologjike. Një e vërtetë në zhvillimin urban është fakti që

perhaps this process of urban transformation can occur at a more manageable pace, while still allowing profits in. Events may help to buy time; by providing income that doesn't require physical change, eventual physical upgrades could be made with more care and forethought.

Section I. of this book details our ideas through texts and illustrations of the events as seen through the eyes of fictitious stakeholders. These vignettes are intended to call forth the persuasive air of inevitability by demonstrating fictions in realistic, personal terms. In section II. we give an overview of the unique traits of the villages themselves, and offer prescriptions for each one: an ideal cocktail of events that we believe would be most productive for that particular place and situation.

ndryshimi ekonomik detyrimisht sjell ndryshim urbanistik. Turizmi kulturor në këto fshatra është i varur nga origjinaliteti dhe një farë vazhdueshmërie e strukturës historike, të cilat mund të jenë të vështira të ruhen. Ky paradoks është sfida bazë e projektimit urbanistik e prezantuar nga turizmi kulturor: si mund të zhvillohet ekonomia teksa mjedisi fizik qëndron i njëjtë. Meqënëse eventet mbeten vetëm si injeksione të përkohshme të ardhurash, ky proces i transformimit urban ndoshta mund të ndodhë me hapa më të menaxhueshëm, por prapë duke lejuar ndërkohë edhe nxjerrjen e përfitimeve prej banorëve vendas. Në fund të fundit eventet janë , katalizatorë.

Në pjesën e parë të librit, idetë tona për eventet janë të përshkruara me tekst dhe të ilustruara përmes syve të palëve të interesuara fiktive, duke i sjellë kështu në jetë dhe duke i bërë thirrje një atmosfere të pashmangshme e bindëse. Në pjesën e dytë, ne ofrojmë një pamje të përgjithshme të tipareve të veçanta të fshatrave dhe ofrojmë receta për secilën: një përzierje ideale të eventeve që mendojmë se janë më të frytshme, nëse zbatohen plotësisht.

Ne besojmë se eventet e mëposhtme kanë potencialin për të qenë efektive, por pa qenë nevoja të zbatohen fjalë për fjalë. Duhet shtuar variacione lokale, në bazë të individëve që i organizojnë ato dhe frymës së komunitetit në secilin vend.

1. There is development aid that flows to the villages, though it predictably suffers from mismanagement. A noteworthy heritage preservation project in the Bregdet, from 2006, was sponsored by the World Bank, called "Roofs and Façades." This project was concerned with preventing further deterioration in buildings whose owners could not afford the work themselves.

2. See the guesthouses in Asparagelli, Greece, for example.

1. Ekzistojnë një sërë fondesh për zhvillimin e fshatrave, por që fatkeqësisht, shpesh vuajnë nga keqmenaxhimi. Një projekt për ruajtjen e trashëgimisë i cili duhet të që është realizuar në fshatrat e Bregut, i filluar në vitin 2006, i financuar nga Banka Botërore, quhet "çati dhe fasada". Ky projekt synonte parandalimin e përkeqësimit të mëtejshëm të gjendjes së ndërtesave, pronarët e të cilave nuk kishin mundësi ekonomike të bënin punime vetë.

2. Për shembull, shiko shtëpitë pritëse në Asparageli, në Greqi.

Events: *Open Village, Mountain Bike Festival, Culture Camp, Village Store, Professional Retreat, Artwalk*

Eventet: *Një natë në fshat, festivali 'Hike Albania', Kamp Kulturor, Dyqani i Fshatit, Kamp Profesional, Xhiroja Artistike*

Events: ‘*Experience*’
has a quasi-scientific origin,
sharing the same root with
‘*experiment*’¹

When we return home from traveling for pleasure, what do we have to show for the money we spent? Usually very little—and that is the point. What we pay for on vacation are *experiences*. We travel to learn, to enrich our understanding of cultures and histories that are different from our own. The actual product of tourism is intangible; it is, more or less, memories.

Even with regard to the physical objects we buy while on vacation, the element of memory is key. For example: imagine that an Albanian from Saranda and a German tourist are equal lovers of bracelets. When faced with the same pink plastic bracelet in a market stall in Saranda, only the German tourist will bother to buy it—the Albanian would scoff. Why? Because for the German, the bracelet is tied to the unique experience of being in *exotic Albania*. The bracelet has symbolic value. The pink plastic bracelet is objectively undesirable to everyone until it becomes attached to a story. To the German tourist, the story is what is valuable.

Tourism businesses monetize for travelers what for locals is ordinary. To lay on a beach in a tourism area you must pay for a chair, and so on.² In Albania (and other similar kinds of destinations) the exoticism of an unfamiliar culture—customs, rituals, practices, and the artifacts that go along with them—becomes a product to sell. This is the concept of authenticity, which is something that the Bregdeti villages contain a tremendous amount of (and which distinguishes them most from the beach areas below). An “authentic” experience in Albania is buying *mjalt i Nenes* (Grandma’s honey). The *mjalt* is made in a traditional way, and that connection to tradition and the people who maintain traditional practices is of special value

Eventet: ‘*Eksperienca*’ ka një
origjinë pothuajse shkencore,
duke ndarë të njëjtat rrënjë
me ‘*eksperimentin*’.¹

Kur kthehemi në shtëpi nga udhëtimi për kënaqësi, çfarë kemi për të treguar për paratë që kemi shpenzuar? Zakonisht shumë pak—dhe ky është thelbi. Ajo për të cilën paguajmë gjatë pushimeve është përvoja. Ne udhëtojmë për të mësuar, për të pasuruar të kuptuarit e kulturave dhe historive, që janë ndryshe nga e jona. Produkti i vërtetë i turizmit është i paprekshëm; është, pak a shumë, një kujtim.

Edhe në lidhje me objektet që blejmë gjatë pushimeve dhe sjellim me vete në shtëpi, rëndësia e elementit të kujtesës është e dorës së parë. Për shembull, imagjinoni sikur një shqiptar nga Saranda dhe një turist gjerman janë të dy shumë të apasionuar pas byzlykëve. Megjithatë, kur të përballen me të njëjtin byzlyk, plastik, rozë, në një tezgë në tregun e Sarandës, vetëm turisti gjerman do të interesohet për të blerë atë - shqiptari do të tallet. Përse? Sepse për gjermanin, byzlyku është i lidhur me eksperiencën unike të të qenurit në Shqipërinë ekzotike. Ai merr vlerë simbolike. Byzlyku plastik rozë, është objektivisht i padëshirueshëm për këdo, deri kur i bashkangjitet një historie. Për turistin gjerman, historia është ajo që është e vlefshme.

Bizneset e turizmit, i japin vlerë monetare për udhëtarët, gjërave që janë të zakonshme për vendasit. Për t’u shtrirë në një plazh, në një zonë turistike, të duhet të paguash për një shezllon dhe kështu me rradhë.² Në Shqipëri dhe në destinacione të tjera, ekzotizmi i një kulture të panjohur -zakonet, ritualet, praktikat dhe artefaktet që shkojnë së bashku me të - përbën një produkt për të shitur. Ky është koncepti i autenticitetit, të cilin fshatrat e Bregdetit e kanë me sasi të madhe dhe që i dallon ata më shumë, nga zonat e plazhit më poshtë. Një përvojë “autentike” në Shqipëri është blerja e mjaltit të Nënës. Mjalti, i bërë në njëmënyrë tradicionale

to tourists. But even more important than the *mjalt* itself, is the opportunity to interface with a resident whose routine life is on display.

Take a look at any review of tourist destinations which sell authenticity, and find a repetition of key terms and ideas: “time seems to stand still” and “tradition reigns.”³ The opportunity to witness “time standing still” is a big part of why tourists come to Albania. That is what they are looking to buy. Indeed authenticity as a tourism product must sustain the illusion that relationships with people and situations that seem out of time, do not seem transactional in nature. If one pays for authenticity, overtly, for its own sake, it has lost something. Such is the bind of both buying it, and selling it. Regardless though, we identified many modes and forms of authenticity during our time in the field; it was clear that it is a tremendous asset that is currently totally untapped.

How then can the authenticity of the villages be tapped to earn income? And just as importantly: if authenticity is by definition

dhe lidhja me traditën, dhe njerëzit që ruajnë praktikat tradicionale është me vlerë të veçantë për turistët. Por, edhe më e rëndësishme se vetë mjalti është mundësia për një ndërfaqe me vendasit, ku është e ekspozuar rutina e jetës së tyre.

Hidhni një sy çdo përmbledhjeje të destinacioneve turistike duke shitur origjinalitetin, dhe do të gjeni një përsëritje të termave kyçe dhe ideve: “mbretëron tradita” dhe “koha ndalon.”³ Mundësia për të dëshmuar kohën që ndalon është një arsye e madhe përse vijnë në Shqipëri turistët: që eksperiencia është ajo që ata janë të gatshëm të blejnë. Dhe jo vetëm kaq, por autenticiteti, si një produkt i turizmit, duhet të mbështesë iluzionin se marrëdhëniet me njerëzit dhe me situatat, që duken jashtë kohe nuk mund të shkëmbehen me para. Nëse dikush paguan për origjinalitetin, haptazi, ai zbehet. E tillë është lidhja midis blerjes dhe shitjes së tij. Pavarësisht kësaj, ne kemi identifikuar shumë mënyra dhe forma të origjinalitetit, gjatë kohës tonë në terren; ishte e qartë se origjinaliteti është një pasuri e madhe që është aktualisht, tërësisht e pashfrytëzuar.

Saranda, 21/08/15

threatened by development, how can tourism growth not “saw the branch it sits on.” In Good City Form, Kevin Lynch, writing about the “identity of place” adds: “events can also have an identity; this is the ‘sense of occasion.’ Special celebrations and great rituals have it in heightened degree. Occasion and place will reinforce each other to create a vivid present.”⁴ To us, Lynch’s notion of the “sense of occasion” is definitional. A system of guest houses is not enough to create desirable place on their own, there must be an additional reason for people to venture to the villages in the first place.

Place plus occasion creates a vivid present. Our response: short term events that bring activity in manageable but effective boosts to the villages.

Farmers with a View conceived of events as “planned experiences” that aim to create encounter between tourists and residents within the villages. We believe that a well

Atëherë si mund të nxitet origjinaliteti i fshatrave për të përfituar të ardhura? Dhe po aq me rëndësi: në qoftë se origjinaliteti me përkufizim kërcënohet nga zhvillimi, si mundet të ndodhë rritja e turizmit sipas parimit “pa sharruar degët ku mbështetet ai.” Në librin “Forma e Mirë e Qytetit,” Kevin Linç, duke shkruar në lidhje me “identitetin e vendit,” shton: “edhe eventet mund të kenë identitet, kjo është “ndjenja e rastit”. Festimet e veçanta dhe ritualet e mëdha dallohen për nivele të larta të këtij tipari. Rasti dhe vendi përforcojnë njëri-tjetrin, për të krijuar një të tashme të gjallë.”⁴ Për ne është përkufizues nocioni i Linçit për “ndjenjën e rastit.” E besojmë vërtet se vetëm një sistem i shkëlqyer i shtëpive pritëse nuk është i mjaftueshëm për ta bërë vendin të dëshirueshëm, por duhet të ketë edhe një arsye shtesë që njerëzit të mblidhen lart në fshatra.

Përgjigja jonë: evente afatshkurtra që sjellin në fshatra aktivitete nxitëse dhe të menaxhueshme.

crafted program of authentic guesthouses that work together with popular events, has the potential to bring steady economic benefit directly to regular people, with minimal investment costs, and with as few “middlemen” as possible. Each of the six event ideas we propose could be applied to any of the four villages, though some are a better fit to certain villages. The six events range in duration from one weekend per month in the case of “Art Walk,” to a continuous presence for two and half months for the “Culture Camp.” Below you will find descriptions of each as well as fictitious narrated accounts from the point of view of characters who would be likely participants in the events.

Programi “Fermerë me Pamje nga Deti” i ka konceptuar eventet si “përvoja të planifikuara”, të cilat synojnë të sjellin njerëz në fshatra. Ne besojmë, se një program i hartuar mirë i shtëpive pritëse autentike në bashkëpunim me evente të njohura, ka potencialin të sjellë përfitim ekonomik të qëndrueshëm e të drejtpërdrejtë për njerëzit e thjeshtë, me kosto minimale investimesh dhe me sa më pak “ndërmjetës” që të jetë e mundur. Kur filluam të mendonim për eventet, detyra jonë e parë ishte të bënim një vlerësim të vlerave të veçanta të secilit fshat - cilësitë ekzistuese që mund të shfrytëzohen. Këto janë gjëra të tilla si ndërtesa të veçanta, histori unike apo peizazhet e bukura. Secila nga gjashtë idetë për evente që kemi deri tani, potencialisht mund të zbatohet në secilin nga katër fshatrat, edhe pse disa janë specifikisht më të përshtatshme për disa fshatra, të një lloji të veçantë.

1. MacCannell, Dean. *The Tourist: A New Theory of the Leisure Class*. Berkeley: University of California Press, 1978. (49-53)

2. Aggressive businesses find ways to control as much of the tourists time as possible. Cruises and destination resorts have mastered this, by turning leisure seekers into a 24/7 captive audience, where everything one needs or wants is controlled by one entity.

3. Quotations taken from *Slow Food Osteria* app.

4. Lynch, Kevin. *Good City Form*. Cambridge: MIT Press, 1982. (210)

1. MacCannell, Dean. *The Tourist: A New Theory of the Leisure Class*. Berkeley: University of California Press, 1978. (49-53)

2. Bizneset agresive gjejnë mënyra për të kontrolluar sa më shumë të jetë e mundur kohën e turistëve. Udhëtimet me anije dhe destinacionet e vendpushimeve e kanë mjeshtëruar këtë, duke i kthyer kërkuesit pushuesit në një audiencë të robëruar 24/7, ku çdo gjë për të cilën ata kanë nevojë ose dëshironojnë, kontrollohet nga një entitet i vetëm.

3. Thëniet janë shkëputur nga *Slow Food Osteria* app.

4. Lynch, Kevin. *Good City Form*. Cambridge: MIT Press, 1982. (210)

Open Village

Open Village is a festival of food. Based in the homes of villagers, it features home cooked treats and hospitality, in the most authentic spaces possible. In Open Village, each porch or living room is turned into a restaurant for tourists to try special traditional foods and drinks. Adventurous tourists like those who come to Albania enjoy nothing more than getting to know local people, and learning about their foods and traditions directly. Not in a museum or a book, but from the people themselves. Bringing tourists into the home, even just in the yard is a wonderful experience for them—it is as if they have made a new friend.

After trying a selection of unique foods and drinks offered in different houses along the road, tourists would wander toward the central square of the village. The pathway between the houses and the square would be lit by small lanterns hanging from the vines or along the wall, making a beautiful and festive evening promenade. In the square, visitors would find a band playing, with dancing, drinks and a warm atmosphere where they can hang out together and enjoy the scenery of the city. A dancing competition and other short, fun events with small prizes could be offered in the square as well.

Një natë në fshat

“Një natë në fshat” është një festival ushqimi me gatime shtëpie, i bazuar në vendet më autentike, në shtëpitë mikpritëse të vendasve. Në festivalin “një natë në fshat”, çdo ballkon apo dhomë ndjenje shndërrohet në një restorant për turistët, të cilët do të provojnë ushqime dhe pije tradicionale të veçanta. Turistët aventurierë që vijnë në Shqipëri nuk kanë dëshirë më të madhe sesa të njohin vendasit dhe të mësojnë në mënyrë të drejtpërdrejtë për ushqimet dhe traditat e tyre . Jo nga ndonjë muze apo libër, por direkt nga njerëzit. Pritja e turistëve në shtëpi, qoftë edhe në oborr, është një përvojë e mrekullueshme edhe për vendasit. Është njësoj si të bëjnë një mik të ri. Pasi provojnë një përzgjedhje ushqimesh dhe pijesh unike të ofruara në shtëpitë e ndryshme përgjatë rrugës, turistët do të drejtohen nga qendra e fshatit. Rrugicat midis shtëpive dhe sheshi do të jenë të ndriçuara nga dritat e varura nëpër vreshta apo përgjatë mureve, duke krijuar një shëtitore të bukur dhe festive. Tek sheshi i fshatit, vizitorët do të gjejnë një bandë muzikore, kërcim, pije dhe një atmosferë ku ata mund të qëndrojnë së bashku dhe të shijojnë pamjen e qytetit. Në shesh mund të ofrohet edhe ndonjë konkurs vallëzimi apo evente të shkurtra argëtuese.

Who gets paid?

Tourists pay cash directly to the villagers whose homes they visit. A village group could be organized to offer services in the square for sale as well, such as crafts, t-shirts, or other kinds of souvenirs. Musicians, and dancers often offer their services for free but could be paid from shared profits as well.

What does it take to set up?

Open Village requires only buying food supplies, modest decorations, and the easy planning of a band in the square. The beauty of the village, and warm welcoming hospitality will do the rest!

Kush paguhet?

Turistët paguajnë me para në dorë drejtpërdrejt fshatarët, shtëpitë e të cilëve vizitojnë. Mund të organizohet një grup nga fshati për të ofruar shërbime në shesh: duke filluar nga punimet e dorës, bluza apo suvenire, të cilat do të jenë në shitje. Muzikantët dhe valltarët shpesh e ofrojnë shërbimin e tyre falas, por mund të paguhen edhe nga përfitimet e përbashkëta.

Çfarë nevojitet për organizimin?

Festivali “Një Natë në Fshat” ka nevojë vetëm për blerjen e ushqimeve, dekorime modeste dhe organizimin e thjeshtë të një grupi muzikor në qendër të fshatit. Bukuria e fshatit dhe mikpritja e ngrohtë e vendasve do të bëjnë pjesën tjetër!

Case 1.

Name: *François and Marie* – Age: 40, 42 – Tourists from Lyon, France

François and Marie are a middle-aged French couple from Lyon, in Albania for the first time. They are spending the last week of July in a Bed and Breakfast in Qeparo. As is her habit, the caretaker of the B&B updates flyers of local activities in the area, under a magnet on the refrigerator. François and Marie have taken note of one flyer in particular: it advertises “Open Village,” kicking-off in the village of Kudhës the following day. The flyer describes an all-day communal meal, prepared and served in individual houses. It’s precisely the kind of experience François and Marie came to Albania to have: to spend time with real people in their homes, eating real foods, hearing the music they really listen to. *Authenticity is so hard to come by*, they agree.

The pair arrives at the entrance to Kudhës by minibus. Backpacks on and cameras out, they approach a signpost indicating the route into the village, a list of open houses, and what each is cooking. Each family is offering something different, and the descriptions sound wonderful, like nothing the couple has seen in any restaurant. François and Marie deeply enjoy outloud the fact that the sequence of dishes that they choose will determine their path through the village—the menu they choose is also their route. “What a way to travel!” they agree.

Fransua dhe Maria janë një çift francez në moshë mesatare nga Lioni dhe janë në Shqipëri për herë të parë. Ata po kalojnë javën e fundit të korrikut në një Bed & Breakfast në Qeparo. Siç e ka zakon, pronari i B&B vendos fletushka që reklamojnë aktivitete të zonës nën magnetin tek frigoriferi. Fransua dhe Marie spikasin një fletushkë të veçantë. Ajo reklamon “Një Natë në Fshat”, e cila fillon në Kudhës, ditën tjetër. Fletushka përshkruan një event ditor me ushqime të përgatitura dhe të servirura në shtëpi të ndryshme. Është pikërisht ky lloji i përvojës për të cilën kanë ardhur në Shqipëri Fransua dhe Marie : të kalojnë kohën me vendasit në shtëpitë e tyre, duke ngrënë ushqim tradicional dhe duke dëgjuar këngët që dëgjojnë ata. Ata bien dakord se origjinaliteti është shumë i vështirë për t’u gjetur.

Çifti mbërrin në hyrjen e Kudhësit me furgon. Me aparate fotografike dhe me çanta shpine, i afrohen një tablele që tregon rrugën nëpër fshat dhe liston shtëpitë e hapura dhe çfarë gatujnë ato. Çdo familje ofron diçka të ndryshme dhe përshkrimet tingëllojnë të mrekullueshme, si diçka që çifti nuk e ka parë në asnjë restorant tjetër. Fransua dhe Marie gëzohen shumë që sekuenca e ushqimeve që duan të provojnë përcakton dhe rrugëtimin e tyre nëpër fshat, pra menuja që zgjedhin është edhe rruga e tyre. “Çfarë mënyre udhëtimi!”

Case 2.

Names: *Walter and Analiese* – Age: 40, 42 – Tourists from Wien, Austria

Walter and Analiese are in Albania from Austria to hike. Their first night though—

Walter and Analiese kanë ardhur nga Austria në Shqipëri për ngjitje në mal. Gjatë natës së

staying at the beach, they saw a flyer for Open Village in a beach café. And now here they are: Kudhës on a beautiful Friday afternoon. The couple walks for only about 5 minutes, guided partially by smell, before they find the first door already open. An elderly woman is cooking “crepes on a stone;” a technique she explains is traditional for the village. There is a small number of people already eating. They eat and drink and chat with other visitors, sharing stories of the horrors of overcrowded beach parking lots. Walter and Analiese join a group of four Swiss hikers with whom they share a mutual connection. New friends have been made! The sun is setting and as the sky glows bright pink, the six of them press on to the next house where smoke from grilling meats billows up over the wall.

tyre të parë në Rivierë, teksa qëndronin në plazh, ata panë fletushkën për “Një natë në fshat” të varur në një lokal. Ata ecin rreth 5 minuta, të udhëhequr pjesërisht nga aroma dhe gjejnë derën e parë tanimë të hapur. Një grua në moshë është duke pjekur krepa në gur, një metodë kjo, siç shpjegon ajo, tradicionale e fshatit. Aty ka dhe një numër të vogël njerëzish duke ngrënë. Ata hanë dhe pijnë me vizitorët e tjerë, duke treguar historitë e tmerrshme të parkingjeve të mbipopulluara të plazheve. Walter and Analiese i bashkangjiten një grupi prej katër ngjitesish zvicerianë, me të cilët kanë shumë të përbashkëta. Ata sapo zunë miq të rinj! Dielli po perëndon dhe qielli merr një ngjyrë roze të çelur. Të gjashtë mblidhen dhe drejtohen nga shtëpia ngjitur, ku tymi i mishit të pjekur duket që sipër murit.

Case 3.

Name: *Lefter and Anila* – Age: 58, 52 – Reside between Athens and Kudhës

Lefter and Anila grew up in Kudhës, emigrated to Greece in the early 1990’s, and now return each August for a two-week vacation. Together they own a large house in Kudhës. Many of their friends and family members in the village follow a similar seasonal pattern. In a typical year, the majority of the people who own houses in Kudhës return from abroad for the same two-to-three week window. Lefter would consider staying in the village all year if there was an economic reason for him to do so.

Lefter wakes up early to prepare for the first day of the Kudhës Open Village. He will be running around helping out and directing others for the next twelve hours. The arrangements have been made in the days and weeks leading up to this weekend about who in the village will participate and what their responsibilities will be, how much

Lefteri dhe Anila janë rritur në Kudhës dhe emigruan në Greqi në fillimet e viteve 1990. Ata kthehen çdo gusht për një pushim 2-javor. Ata kanë në pronësi së bashku, një shtëpi të madhe në Kudhës dhe shumë prej pjesëtarëve të familjes dhe miqve të tyre, ndjekin të njëjtin model emigrimi. Në një vit të zakonshëm, shumica e njerëzve që kanë shtëpi në Kudhës, kthehen nga jashtë shtetit në të njëjtën periudhë 2-3 javore. Lefteri do ta merrte në konsideratë qëndrimin përgjatë gjithë vitit në fshat, nëse do të kishte një arsye ekonomike.

Lefteri zgjohet herët në mëngjes për t’u përgatitur për ditën e parë të “Një natë në fshat,” të Kudhësit. Gjatë 12 orëve në vazhdim ai do të endet duke ndihmuar dhe drejtuar të tjerët. Përgatitjet janë bërë në ditët dhe javët pararendëse të fundjavës së sotme, duke filluar nga; kush do të marrë pjesë nga fshati, cilat janë përgjegjësitë e secilit, sa ushqime do të blejnë

food to buy and prepare, and how they will be reimbursed. The first Open Village they held two weeks ago charged for food at each house, and this week they wanted to try an all-you-can-eat style, where visitors buy a ticket at the entrance to the village that covers anything. This way no one misses out on money just because their house is a bit further away, and tourists don't have to worry about handling cash all night long. By 7pm Lefter has helped guide a considerable number of local and international tourists into homes, entertaining them with stories about the village along the way. He is quite taken by a French couple who even offer their help to serve and clean. Three hours later everyone is exhausted, but they head down to the square anyway, the real party has just begun.

dhe përgatisin dhe sesi do të rimbursohen. Eventet e parë të "Një natë në fshat," që organizuan 2 javë më përpara lejon që të paguhesh shtëpitë, të cilat ofrojnë ushqimet. Këtë javë ata po provojnë një metodë të re: ku vizitorët paguajnë një biletë në fillim, që mbulon gjithçka. Kjo mënyrë, lejon të përfitojnë të gjithë fshatarët, edhe ata, të cilët mund ta kishin shtëpinë pak më larg nga të tjerët; si dhe turistët nuk duhet të shqetësohen për të bërë pagesa gjatë natës. Deri në orën 19.00, Lefteri tashmë ka ndihmuar një numër të konsiderueshëm turistësh vendas dhe të huaj në shtëpi të ndryshme, duke i argëtuar gjatë rrugës me histori nga fshati. Atij i hyn në zemër shumë një çift francez, që ofron ta ndihmojë në pastrim dhe shërbim. Tre orë më vonë të gjithë janë të lodhur, por gjithsesi nisen drejt sheshit, ku festa e vërtetë sapo ka filluar.

Case 4

Name: *Mirgeta, Besi, Doruntina, Flori* – Age: 26, 30, 25, 30 –
Tirana residents

Mirgeta, Bes, Doruntina, and Flori, are two Albanian couples and great friends, on a weekend trip in the Riviera, down from Tirana. The couples are staying in a hotel near the beach in Drymadhes, but Flori's father is from Kudhës and he convinced them all to come check out the Open Village night. Flori had a hunch his friends would appreciate the experience; certainly their instagram followers would reward them for their adventurous attitudes, and hey, Kudhës could be a lot of fun tucked back in the valley. It would be their own private getaway, isolated from the prying social scene back at the beach.

The crew arrived a little bit later than most, and they were hungry so they peeked their heads into the houses saying 'hello.' Chewing, laughing and drinking in a rush,

Mirgeta, Besi, Doruntina e Flori janë dy çifte shqiptare dhe miq të mirë, në një udhëtim fundjave në Rivierë. Ata po qëndrojnë në një hotel pranë plazhit të Drimadhes, por babai i Florit është nga Kudhësi dhe i ka bindur të gjithë të vijnë tek "Një natë në fshat." Flori e parandjen se miqtë e tij do ta vlerësojnë eksperiencën (dhe shokët në Instagram do t'ua shpërblejnë shpirtin aventurier). Apo dhe s'është argëtues Kudhësi i fshehur prapa luginës! Do të jetë arratisja e tyre, larg kureshtjes së bezdisshme së skenës sociale të plazhit.

Grupi arrin më vonë nga të tjerët dhe janë aq të uritur sa të ecin shpejt e shpejt nëpër shtëpitë e ndryshme, duke u prezantuar me të gjithë, duke ngrënë, pirë dhe qeshur. Ata shtiren sikur janë në garë, teksa nxitojnë drejt sheshit. Rrugica vetë është e ndriçuar nga drita të vogla, të varura midis hardhive. Vizitorët

Farmers with a View

the group is pretending to scramble as if in a race to find the plaza. The path itself is lit by hanging bulbs on strands, and they dangle through the grape vines overhead. Visitors are welcome to wander wherever they want but the main path is easy to follow because it is so clearly lit. It is moderately crowded with families wandering together, drinking small cups of raki, lemonade and tea that are being handed out along the route.

Where the street turns into a set of stairs, the exuberant group of four can finally see the plaza and Flori's uncle is sitting with friends in a circle just off the main square, with the band in full swing. The crowd assembled will spend the next few hours under the stars with a warm breeze carrying the sounds of the band over the valley where the goats rest, their bells shaking just a little bit too.

Fermerë me Pamje nga Deti

janë të mikpritur të shëtisin ngado, por rrugica kryesore është e lehtë për t'u ndjekur sepse është e ndriçuar. Rrugët janë të populluara nga familje të vogla që enden së bashku, duke pirë gota me raki, limonatë dhe çaj, të cilat shpërndahen përgjatë rrugës.

Aty ku rruga vijon me shkallë, grupi i gjallëruar prej katër vetësh më në fund mund të shohë sheshin; xhaxhain e Florit, të ulur me një grup shokësh pak më larg; si dhe bandën muzikore që po luan me shumë energji. Turma e mbledhur do të kalojë orët e mëpasshme nën yje, teksa puhiza e ngrohtë e verës përcjell muzikën e luajtur në të gjithë luginën, aty ku dhitë pushojnë dhe zilet e tyre tingëllojnë.

Mountain Bike Festival

All over Albania, groups of outdoor enthusiasts are popping up and they are always on the lookout for beautiful settings to host races, trainings, and fun gatherings of like-minded people. During the summer season, internationals who share interest in outdoor sports are an everyday sight along the roads and trails of the Riviera. Local mountain bikers, climbers and hiking clubs are taking the lead in organizing events that bring internationals and locals together, creating a vibrant subculture in Albania.

The most important part of these gatherings is the beauty of the natural environment. Why not add a cultural aspect too, and host an outdoor sport festival in one of the villages! Sport tourists are a wonderful kind of client because they are adventurous, have a lot of energy and like to have fun, but they also prefer to wake up early to perform at their best. Even in large numbers, this kind of visitor would be quiet and respectful guests. Many of them would like to stay in houses, but many more often camp in tents. Any village with open space outside could host many more overnight guests than they have room for inside the houses.

Festivali 'Hike Albania'

Kudo nëpër Shqipëri, grupe të vogla çiklistësh dhe alpinistësh janë vazhdimisht në kërkim të mjediseve të bukura për të organizuar gara, për t'u stërvitur ose thjesht për t'u mbledhur me një grup miqsh. Gjatë sezonit veror, çdo ditë nëpër rrugët dhe shtigjet e Rivierës, shihen të huaj që kanë një interes për këto sporte natyrore . Çiklistë dhe alpinistë janë në pararojë të organizimit të eventeve që bashkojnë vendasit me të huajt, duke krijuar një nënkulturë të gjallëruar në Shqipëri. Gjëja më e rëndësishme për këto grupe është bukuria e mjedisit natyror. Pse të mos i shtojmë edhe një aspekt kulturor këtyre rasteve dhe të organizojmë një festival të sporteve në natyrë në njërin nga fshatrat e Rivierës! Turizmi sportiv sjell një tipologji e mrekullueshme klientësh; ata janë aventurierë, kanë shumë energji dhe duan të argëtohen, por në të njetjën kohë, preferojnë të zgjohen herët në mëngjes për të performuar në formën e tyre më të mirë. Edhe në grupe të mëdha, ky lloj turisti është i qetë dhe i respektueshëm ndaj mikpritësit. Shumica do të preferonin të qëndronin në shtëpitë e fshatit, por ka edhe nga ata që mund të duan të bëjnë kamping me tenda. Çdo fshat, me hapësira të mëdha të hapura mund të presë shumë më shumë turistë se numri i shtretërve që kanë nëpër shtëpitë e tyre.

Llogara Pass, 24/08/15

Who gets paid?

Participants would pay a small entry fee which would go to the organizers to cover their costs. These festivals easily gather 100 to 150 people for a weekend, and that is a huge economic bonus to any local restaurants or coffees. They would also pay to stay in houses. House owners could even invest in equipment, like mountain bikes and rent them to visitors for the weekend for direct cash.

What is needed?

An outdoor sports festival needs almost no money up front from the village. There are opportunities for direct income like offering transportation or selling souvenirs like t-shirts, which would require a little bit of up front planning and investment. More than anything, hosts of the festival would appreciate a warm welcome, some help organizing houses, and some help cleaning up after it is over.

Kush paguhet?

Pjesëmarrësit do të paguajnë një tarifë të vogël për të mbuluar kostot e përgatitjeve, e cila i shkon organizatorëve. Këto lloj festivalesh, mbledhin lehtësisht 100 deri në 150 persona gjatë një fundjavë dhe ky është një bonus shumë i madh ekonomik për restorantet dhe kafenetë lokale. Në të njëjtën kohë, pjesëmarrësit do të paguajnë për t'u akomoduar nëpër shtëpitë e fshatit. Të zotët e shtëpive mund edhe të bëjnë një investim të vogël në paisje, si biçikleta mali, për t'ia dhënë me qira vizitorëve kundrejt pagesës me para në dorë.

Çfarë nevojitet për organizimin?

Një festival i organizur në natyrë, kërkon pothuajse zero investim paraprak nga ana e fshatit mikpritës. Ka mundësi për të ardhura direkte nga ofrimi i transportit, shitja e suvenirëve si për shembull bluza, etj., që do të kërkonte pak planifikim dhe investim paraprak. Më shumë se çdo gjë tjetër, pjesëmarrësit e festivalit do të vlerësonin thjesht një mikpritje të ngrohtë, pak ndihmë në organizimin e shtëpive dhe mbase pak ndihmë për të bërë pastrimin në fund të eventit.

Case 1.

It's Friday evening and Arberesha, Jonathan, Artemis and Roni have all just arrived in a van they drove down together from Tirana. The gear is in the back and their bikes are on the roof rack. They found a great spot in the campground and two of them pitch the tent, while Artemis and Roni register the group at the center of the village, catch up on the events later that night, and confirm the details of the races. Arberesha and Jonathan will be racing. There are bike tours going on too, for the more low-key crowd. Villagers have been amassing bicycles in their garages for the past year, where they maintain them, and rent them to tourists who don't want to have to transport bikes and gear all the way to the top of the hill. Those rental bikes are on offer today in the town center, and one villager has even opened a small part-time repair shop, stocking basic items for repairs, like tires and patch kits, and grease.

Name: *Arberesha, Jonathan, Artemis, Roni* – Age: 25, 27, 26, 26
Tirana residents

Është e premte mbrëma dhe Arbëresha, Jonathan-i, Artemisi dhe Roni sapo mbërritën me një furgon nga Tirana; pajisjet janë në bagazh ndërsa biçikletat janë sipër çatisë së furgonit. Ata gjejnë një zonë të mirë brenda vendit të kampit. Dy prej tyre vendosin tendën, ndërsa Artemis dhe Roni regjistrojnë grupin në qendër të fshatit, ku marrin dhe detajet e garës së nesërme dhe eventeve që zhvillohen më vonë. Arberesha dhe Jonathan do të garojnë të nesërmen. Në të njëjtën kohë me zhvillimin e garës, ka edhe ture me biçikleta, për një turmë më modeste. Fshatarët kanë grumbulluar biçikletat në garazhet e tyre që prej vitit të kaluar, ku i ruajnë dhe ia japin me qera turistëve që nuk duan të transportojnë biçikletat dhe pajisjet deri tek maja e kodrës. Biçikletat me qira janë të ofruara sot në qendrën e fshatit, ku një vendas ka hapur dhe një dyqan part-time, të vogël riparimi, me artikuj bazë për riparim si goma, lubrifikantë dhe fasha.

Case 2.

Saturday morning in the middle of April: it is race day, and the sun is still rising a little bit late. By 6am, most of the downhill cyclists are already out on the mountain, making small adjustments to their gear. Some chat in groups while others warm up alone, until everyone assembles. The races will take place in heats of twenty cyclists, beginning at the highest peak above Pilur and winding steeply down its face, passing broad meadows and stone shepherds houses on the way. The track was marked by the organizers the week

Name: *Giulia & Arturo* – Age: 30, 35 – Resident of Perugia, Albania

Mëngjesi i të shtunës, mes prilli: është dita e garës dhe dielli po lind pak me vonesë. Në orën 6, shumica e çiklistëve tashmë janë jashtë, në mal, duke i bërë rregullime të vogla pajisjeve; disa bisedojnë në grupe; disa bëjnë nxemjen vetëm, derisa të mblidhen të gjithë. Garat organizohen me njëzet kualifikues, duke filluar në pikën më të lartë sipër Pilurit, përmes faqes së thepisur, duke kaluar gjatë rrugës kullotat e gjera dhe shtëpitë prej guri të barinjve. Udhë është shenjuar nga organizatorët një javë para eventit. Nga fundi i rrugës, grupi i kualifikuar

before the event. The heats will rip through Pilur toward the end of the course, where friends and family members gather to watch and socialize in between races. The finish line stands just outside the village, in a vast, flat field. Some of the competitors have come all the way from Slovenia, and there are a handful of Greeks on a cycling team who have come as a group. Their international profile is high enough to draw a crowd, but here in Pilur the atmosphere is intimate and relaxed, even for a race. After the winners of the day are announced under a tree in the middle of the village, the whole group—175 people in all—will fall back into social mode for the rest of the afternoon. The air is rich and pleasant, and the mood is jovial. Those who weren't racing now zip around on the trails on rental bikes from the village.

kalon përmes Pilurit, ku miqtë dhe familjarët mbliidhen për të parë dhe biseduar ndërmjet garave. Linja e finishit qëndron jashtë fshatit, në një fushë të madhe. Disa prej njerëzve që garojnë sot kanë ardhur nga Sllovenia; ndërsa një numër i vogël nga Greqia janë pjesë e një skuadre çiklizmi, që ka ardhur enkas për të garuar. Fama e tyre ndërkombëtare është e mjaftueshme për të tërhequr një turmë njerëzish, por këtu në Pilur, atmosfera është intime dhe relativisht e qetë, edhe pse është garë. Pasi janë shpallur fituesit e ditës në një podium poshtë rrapit në qendrën e fshatit, i gjithë grupi i përbërë nga 175 njerëz do t'i kthehet shoqërizimit, për pjesën e mbetur të mbasdites. Ambjenti është i pasur dhe i gjallëruar, dhe atmosfera është e gëzueshme. Ata që nuk garuan tani bëjnë xhiro në rrugica me biçikletat që morën me vete apo me qira.

Case 3.

Name: *Beni* – Age: 27 – Festival Guide, resident of Tirana

Beni just graduated from law school in Zurich and has returned to Tirana to be near his family. He is an avid mountain biker and he spends a great deal of time exploring the Albanian backcountry by bike. Recently he has been volunteering as a guide on weekends with Ecovolis, a cycling advocacy group in Tirana. Today Beni is volunteering with Ecovolis during the Pilur Cycle festival as well. A big part of Beni's job at the festival is to make sure everyone is having a good time! He brings his guitar, and moves between people's campfires, playing songs and stopping to greet old friends and make new ones. Some of the campers want to stay up late—luckily for them, the campsite is located far enough from the village that their laughter and music doesn't disrupt the Pilur residents. Saturday night is a great party. With the races over,

Beni sapo mbaroi shkollën e lartë për drejtësi në Zyrih, dhe u kthye në Tiranë, për të qenë pranë familjes. Ai është një i apasionuar pas çiklizmit malor dhe shpenzon shumicën e kohës duke eksploruar zonat rurale në Shqipëri, në këmbë dhe në biçikletë. Së fundi, ai punon si vullnetar tek Ecovolis gjatë Festivalit Bregdetar të çiklizmit në Pilur. Një pjesë e madhe e punës së Benit gjatë festivalit të çiklizmit është të sigurojë që çdokush po argëtohet! Ai merr kitarën dhe lëviz nga një kamp zjarri tek tjetri, duke luajtur muzikë, duke takuar miqtë e vjetër si dhe duke krijuar të rinj. Disa prej kampistëve duan të qëndrojnë deri natën vonë. Fatmirësisht, kampi është i vendosur mjaftueshëm larg nga fshati që të qeshurat dhe muzika të mos bezdisin kënd. Mbrëmja e së shtunës është festë. Me garat tanimë të përfunduara, argëtimi fillon. Shumë

now the fun begins. Many people have driven down from Tirana just for the camping and the party. Outdoor social gatherings in the countryside are still pretty rare in Albania, and those who appreciate it, especially in the summer, tend to gravitate toward it even if just for a night or two.

njerëz kanë ardhur nga Tirana posaçërisht për kampin dhe festën. Muzika, kampi, dhe grupi i të rinjve që argëtohen është ende diçka e rrallë në Shqipëri dhe ata që pëlqejnë këtë lloj shoqërie, sidomos në verë, tërhiqen edhe sikur të jetë për një natë apo dy.

Case 4.

Name: *Sajmiri and Nora* – Age: 28, 27 – Residents of Tirana

Sunday morning of race weekend is a groggy one for most people. Early birds are hanging around tables in the café, while ambitious groups of hikers set out on the same path that was used by the races the day before. Today is much more relaxed, and groups spend the time to take in the scenery high above the sea. Sundays are always less organized; people drive back to Tirana at their own pace though most prefer to draw the weekend out as long as possible, to take in one more day of the stunning natural environment. Those that do stick around are rewarded with a roasted lamb they are preparing back in the village to celebrate the closing of the festival. But for now, it's simply the stunning view that is keeping Sajmir and Nora in awe. To watch the clouds roll over the peak at 8 o'clock in the morning, the rocks evaporating off their dew high above them on the slope; to take in the fresh air is a thrill in itself. Even if there hadn't been a festival there that weekend, they think to themselves, they should have come down. But as soon as Sajmiri voices it, they laugh and agree they have always meant to come explore Pilur, but never had a reason. Even though neither Sajmir nor Nora participated in the racing, it didn't actually matter what the event was—it could have been a cookware convention for all they cared. The simple

Mëngjesi i së dielës, në fundjavën e garave është i vështirë për shumicën e njerëzve në Pilur. Ata që zgjohen herët janë nëpër kafene, ndërsa grupi i ngjitesve ndjek rrugicat e përcaktuara nga garat e bëra ditën e djeshme. Dita e sotme është më e qetë dhe grupet ndalojnë të shijojnë pamjen nga deti. Të dielat janë gjithnjë më pak të organizuara. Njerëzit marrin rrugën e tyre të kthimit për në Tiranë, megjithëse shumica preferon të qëndrojnë më gjatë, për të shijuar edhe një ditë natyrën mbresëlënëse. Ata që qëndrojnë shpërblehen me mish qingji të pjekur, i gatuar për të festuar mbylljen e festivalit. Por tani, vëmendjen e Sajmirit dhe Norës e ka mbërthyer vetëm pamja. Të shikosh retë teksa lëvizin drejt majës në 8 të mëngjesit, shkëmbinj të që e avullojnë vesën e tyre në shpatë dhe ajri i pastër, është emocion në vetvete. Edhe nëse nuk do të kishte qenë festivali këtë fundjavë, çifti mendon me vete, ata sërish do të kishin ardhur. Mirëpo sapo Sajmiri i jep zë mendimeve, të dy qeshin dhe bien dakord se kanë dashur gjithnjë të vinin të eksploronin Pilurin, por asnjëherë nuk kanë pasur arsye. Megjithëse as Sajmiri apo Nora nuk morën pjesë në garë, nuk pati rëndësi çfarë eventi ishte, për ta nuk do të kishte pasur vlerë edhe sikur të kishte qenë një panair enësh gatimi. Fakti

Farmers with a View

fact that there was an event in Pilur was all it took to nudge them just enough. And they're so glad they took advantage when the opportunity finally presented itself!

Fermerë me Pamje nga Deti

i thjeshtë që ekzistonte një event në Pilur ishte mjaftueshëm për t'i shtyrë. Dhe sa të lumtur janë që shfrytëzuan këtë rast kur u prezantua!

Culture Camp

Currently in Albania there are no overnight summer camps. In North America and many parts of Europe, summer camp is an annual tradition, giving parents some time alone and the kids a fun new social group. Many of these kinds of summer camps even focus on culture. This is an important thing to young modern families, especially in diaspora communities who feel like they are losing touch with the culture of their upbringing, and who wish for their children to have a connection to it as well. In conversations, even parents in Tirana express that the modern pace of life is putting their kids out of touch with traditions like singing, dancing, and even language.

Placing a summer camp inside one of the villages would make a positive impact in a number of areas. Using locals as teachers of traditional crafts, dances, and song, would give a good reason for those traditions to stay alive. Having groups of 15 to 20 kids of different ages living in the village for a week at a time over the course of the summer would bring back a very lacking age group and the sense of energy it brings to the villages which are now mostly elderly people and middle aged tourists only. The presence of a camp would bring sustained financial impact too. Kids could stay at “homestays” in the village

Kampi Kulturor

Aktualisht, në Shqipëri nuk organizohen fare kampe verore me fjetje. Në shumë vende të tjera të botës, kampet verore me fjetje janë një traditë e përvitshme, ku fëmijët dërgohen në kamp veror për një ose dy javë, duke i dhënë kështu mundësinë prindërve për pak kohë të lirë dhe fëmijëve argëtim në një grup të ri shoqëror. Shumë prej këtyre kampeve verore kanë si objekt edhe kulturën. Ky është një aspekt shumë i rëndësishëm për familjet e reja moderne, veçanërisht në komunitetet e Diasporës, që shpesh ndjejnë se fëmijët po humbasin lidhjet me kulturën e origjinës së tyre. Gjatë bisedave edhe prindër në Tiranë, shpesh thonë se ritmi i jetës moderne i ka larguar fëmijët e tyre nga traditat shqiptare si kënga dhe kërcimi tradicional.

Organizimi i një kampi veror në ndonjë prej fshatrave do të kishte një impakt të madh në një sërë fushash. Duke thirrur vendasit për t'i mësuar fëmijëve zejet tradicionale, kërcimet dhe këngët, do të mundësohej mbajtja gjallë e këtyre traditave. Duke pasur një grup me 15 ose 20 fëmijë të moshave të ndryshme në fshat për një javë, përgjatë të gjithë verës, do të risillte në fshat një grupmoshë të munguar dhe një sens të ri energjie. Prania e një kampi veror do të sillte gjithashtu, një impakt financiar të qëndrueshëm. Fëmijët, sëbashku me një të rritur përgjegjës, mund të qëndrojnë në shtëpitë e fshatit. Kjo gjë do të garantonte praninë e miqve nëpër shtëpitë e fshatit për rreth të paktën dy muaj. Një investim i tillë, i qëndrueshëm do të mundësonte edhe përmirësimin e përgjithshëm të infrastrukturës. Kampi do të kërkonte një godinë qendrore për organizimin e aktiviteteve, që momentalisht është e gatshme vetëm në Himarë Fshat dhe Kudhës. Në Qeparo Fshat dhe Pilur, investime mund të bëhen në godinat ekzistuese të shkollave, të cilat gjatë pjesës tjetër të vitit, i mbeten fshatit për nevojat e tij.

Kush paguhet?

Nga organizimi i kampeve verore me pagesë mund të grumbullohet një sasi e kosiderueshme të ardhurash, që mund të shpërndalet. Një sasi parash, i shkon direkt pronarëve të shtëpive që mundësojnë akomodimin. Një pjesë tjetër i shkon direkt vendasve, që mund të japin mësim ose të përkujdesen për fëmijët. Një restorant, kafene ose mbase edhe ndonjë vendas mund të përgatisë ushqimin e përditshëm. Gjithashtu, para do të shkojnë për organizuesin e transportit, pastrimin etj.. Marrja me qira e një hapësire të

houses, and for younger kids, “dorm style” childcare could be organized in larger houses. This would potentially guarantee paying guests in a house for eight to ten weeks or more, continuously. Such a sustained investment would allow for a more serious upgrade in infrastructure too. The camp would need a home base. If a small investment could go to one of the empty school or community buildings in a village, not only would they gain a central camp space to host for the summer, but the village would gain a useful building the rest of the year when the camp is over. This presents an interesting possibility for community financing and community profit-sharing.

Who gets paid?

There could be a substantial amount of money to be spread around from a kids camp that is charging fees to families who are financially comfortable. Money would go directly to house owners who provide accommodations. Money would also go directly to villagers who are capable of teaching, or looking after the children. A local restaurant, café, or even villager could be paid to provide meals every day, and snacks too. Money would be paid for transport, cleaning/washing, etc. Some kind of large local space would need to be rented out for the duration of the summer. If that is owned by the village, the income could be used on upgrades and a general village fund.

What is needed?

There would need to be money spent to upgrade a central building before the camp could start. Aside from that though, the camp would really only use what already exists in the villages, most importantly, the knowledge about traditions of the local people. The biggest need is of an organization with the know-how to organize and operate the camp. They could be based in Himarë or even Tirana, independent or through a school or other kind of organization, like Cultural Heritage without Borders.

madhe në fshat për organizimin e aktiviteteve është e nevojshme. Nëse kjo pronë është publike, të ardhurat mund të mblidhen në një fond të fshatit dhe të përdoren për përmirësime të ndryshme infrastrukture.

Çfarë nevojitet për organizimin?

Fillimisht do të nevojitet një investim për përmirësimin e një godine qendrore, përpara fillimit të kampit. Me përjashtim të kesaj, kampi në vetvete do të përdorë çfarë është e gatshme në fshat, në mënyrë të veçantë njohurinë rreth traditave të vendasve! Gjëja më e rëndësishme është krijimi i një organizatë përgjegjëse për organizimin dhe funksionimin e kampit. Kjo organizatë mund të jetë e vendosur në Himarë ose Tiranë, mund të jetë e pavarur, një shkollë ose ndonjë lloj tjetër organizate si për shembull Trashëgimia Kulturore Pa Kufi.

Case 1.

Name: *Xhon* – Age: 12 –
Montclair, New Jersey

Xhon is 12-years old, and was born in New Jersey to Albanian parents who left Vlora in the early nineties. Xhon's knowledge of Albanian language is poor because he spends most of his time with Americans in school, and hearing his parents speak at home hasn't been enough to become fluent. Xhon's parents lament this fact, and that in general, they worry that Xhon will lose interest in his own roots.

As is their annual custom, Xhon, his parents and younger sister return to Vlora every summer for a month to visit. This summer, Xhon along with two of his cousins in Vlora are going to spend a week at a culture camp held in an old school in Qeparo.

They arrive in Qeparo on a Saturday morning, and make their way to the village tree, where they will be greeted by Jorgo the camp director. On the steps above, Xhon and his group pass through a dance rehearsal being staged in the middle of the village; some of older the students in a two-week program are already performing a dance they have been practicing, which has been performed in Qeparo for the past 200 years at least, according to the village elders. Villagers love the life the camp has breathed into their usually silent afternoons. And they don't mind the disruption because they know it is finite: it is seasonal, and they certainly enjoy the energy of children learning Albanian customs. In their opinion, it is too often that the homogenous European tourists who come to town take pictures and leave, and it feels like they don't contribute anything lasting.

Xhoni është 12 vjec dhe ka lindur në Nju Xhersi, nga prindër shqiptarë të larguar nga Vlora në fillim të viteve nëntëdhjetë. Xhoni nuk e di mirë gjuhën shqipe sepse e kalon shumicën e kohës me amerikanë në shkollë, dhe përdorimi i shqipes nga prindërit në shtëpi nuk mjafton që të fitojë rrjedhshmërinë në gjuhë. Prindërve të tij u vjen keq nga ky fakt dhe janë të shqetësuar se mos Xhoni do t'i harrojë rrënjët shqiptare.

Siç është zakoni i tyre çdo vit, Xhoni me prindërit dhe motrën e vogël kthehen çdo verë në Vlorë për të qëndruar një muaj. Xhoni dhe dy nga kushërinjtë e tij nga Vlora do të kalojnë një javë këtë verë në kampin kulturor, të mbajtur në shkollën e vjetër në Qeparo.

Ata mbërrijnë në Qeparo të shtunën në mëngjes dhe bëjnë rrugën deri tek rrapi, ku i pret Jorgo, drejtori i kampit. Xhoni dhe grupi i tij kalojnë një skenë vallëzimi në mes të fshatit. Studentët më të hershëm, që ndjekin një program dy-javor, janë duke performuar një valle tradicionale 200-vjeçare të Qeparoit, siç thonë të moçmit e fshatit. Fshatarët e pëlqejnë atmosferën e gjallë që kampi ka sjellë. Ata nuk bezdisen nga zhurma, sepse e dinë që është e përkohshme dhe sezonale, dhe të shikosh fëmijët teksa mësojnë traditat shqiptare është e mrekullueshme. Sipas tyre, shumë shpesh turistët europianë largohen, sapo mbarojnë së shkrepuri foto të fshatit. Edhe nëse ata paguajnë për të ardhur, gjë që rrallë herë ndodh, përsëri nuk vlen si kontribut.

Case 2.

Name: *Jorgo* – Age: 78 –
Resident of Qeparo

Jorgo is director of the Culture Camp, a resident of Qeparo, a doctor, and a historian. For twenty years, he was the teacher at Qeparo's small primary school, situated on the same grounds as the church. But emigration depleted the villages in the area of young people, and the school closed in 1994. In its place has risen the seasonal cultural kids camp that he manages, coordinating a staff of part time teachers and a network of village residents who provide services to the camp.

On a Wednesday afternoon midweek, students take a break in the courtyard of the school. The “yard” is the place where the groups convene; it is the playground, the football pitch, the hide-and-seek field, the stage and the auditorium. That morning, Jorgo led a storytelling workshop that is conducted along a trail that winds along the hillside behind Qeparo, which was once an important route to reach the sea. It is an ancient path paved in small worn stones, and along it Jorgo and the group tell their own stories of traveling. Back in the yard, Jorgo is on his way to meet with his friend Xhefri from the Himarë municipality, to discuss a performance that the campers will make in town next week.

Jorgo është drejtori i kampit kulturor, banues në Qeparo, doktor dhe historian. Për njëzet vjet ai ka qenë mësues në shkollën e vogël fillore të Qeparoit, e ndodhur pranë kishës. Por të rinjtë e zonës braktisën fshatrat për emigracion dhe shkolla u mbyll në 1994. Në vendin e saj u ngritën kampet kulturore sezonale, që ai menxhon, duke kordinuar stafin e mësuesve me kohë të pjesshme dhe rrjetin e vendasve që do të ofrojnë shërbime për kampin.

Të mërkurën mbasdite, nxënësit shijojnë pushimin në oborrin e shkollës. Oborri është vendi ku grupet e nxënësve përzihen, por është dhe fusha e lojës, fusha e futbollit, fusha për të luajtur kukafshehti, skena dhe auditoriumi. Atë mëngjes, Jorgo zhvilloi një orë leximi përgjatë rrugicës në kodrën mbrapa Qeparoit, që më parë ka qenë një rrugë e rëndësishme drejt detit. Është një rrugë antike e shtruar me gurë të vjetër dhe përgjatë saj Jorgo dhe grupi i tij tregojnë historitë e udhëtimit. Kur kthehen në oborr, Jorgo nis për të takuar mikun e tij Xhefrin nga bashkia e Himarës, për të diskutuar performancën e ardhshme që do të zhvillojnë kampistët përpara një audience të gjerë në qendër të fshatit.

Case 3.

Name: *Albana and Jani* – Age:
49, 52 – Reside between Qeparo
and Athens

It is dinner time and the kids have walked back to their homestays to eat and be home for the evening. Jani and Albana have been seasonal returners to Qeparo for the past fifteen years since leaving for Greece and establishing a life

Është koha e darkës dhe fëmijët janë kthyer në shtëpitë ku qëndrojnë për të ngrënë dhe fjetur. Jani dhe Albana kanë pesëmbëdhjetë vjet që kthehen në Qeparo çdo sezon vere, qëkur janë larguar për të jetuar në Greqi .

there. For years now the couple have returned to Qeparo in the summers for vacation, to check in on their house, make repairs, and relax. Over those years Jani slowly renovated one room after another, until by now he has four generously sized rooms on his property that are fully furnished. This summer they are being occupied for ten weeks by kids attending the summer camp. Jani and Albana take a modest income from their rooms being rented, and they enjoy the work very much. Albana prepares two meals a day for their guests; breakfast and dinner. She gets money for groceries and even has deliveries made sometimes from the local store, which, during camp season is busy enough itself to require daily deliveries from suppliers of fresh fruits, vegetables, and meats. Albana spends almost four hours a day just preparing food, because she also prepares meals for her neighbor Eda, who hosts four kids throughout the summer, but prefers not to cook. Feeding thirty or so kids all day long for a whole week has made noticeable economic changes to Qeparo; it has given the village store capital to invest in a better refrigerator, and for the operator to even begin upgrades on her own home, which she hopes can become part of the camp accommodations next summer.

Ka vite tashmë që çifti kthehet çdo verë në Qeparo për pushime, për të parë shtëpinë e tyre, për të bërë riparime dhe për të pushuar. Gjatë këtyre viteve, Jani ka rinovuar pak nga pak dhomat dhe deri më sot ai ka katër dhoma të mëdha, tërësisht të mobiluara. Këtë verë, dhomat janë zënë për dhjetë javë nga fëmijët pjesëmarrës të kampit kulturor. Jani dhe Albana marrin një pagë modeste nga dhomat që kanë dhënë me qira, dhe e pëlqejnë shumë punën e tyre. Albana përgatit nga dy vakte çdo ditë për mysafirët: mëngjesin dhe darkën. Ajo paguhet për të blerë ushqime dhe madje bën dërgesa dhe nga dyqani i fshatit, që gjatë sezonit të kampit është aq i zënë sa që merr përditë fruta, perime dhe ushqime të freskëta. Albana shpenzon rreth 4 orë në ditë duke gatuar, sepse përgatit vaktet dhe për fqinjën Eda, e cila pret 4 fëmijë gjatë verës por nuk dëshiron të gatuajë. Të ushqyerit e tridhjetë ose më shumë fëmijëve përditë, gjithë javës ka sjellë ndryshime të shpejta ekonomike në Qeparo. I ka dhënë mundësi dyqanit të fshatit për të blerë një frigorifer të ri, si dhe pronares për të bërë rregullime në shtëpinë e saj. Edhe ajo shpreson së shpejti të bëhet pjesë e rrjetit të akomodimeve të kampit veror kulturor.

Case 4.

Name: *Rea, Gazi, Petrit, Akil, Juna, Gjergj, and Susana* – Age: 12 – Tirana residents

Rea and Gazi, brother and sister, share a room down the hall from the room of Gjergj, Akil, and Petrit. Juna and Gazi are cousins, and Rea and Eni are in the same class at school in Tirana. Petrit's mother went to school with Akil's mother in Elbasan in the 70's, and they both know Susana's family because they live in the same neighborhood in Tirana. It seems like everyone knows each other somehow at

Rea dhe Gazi, motër e vëlla, ndajnë një dhomë së bashku, ndërsa në anën tjetër të korridorit, rrijnë Gjergji, Akili dhe Petriti. Juna dhe Gazi janë kushërinj, ndërsa Rea dhe Eni janë në të njëjtën klasë në Tiranë. Mamaja e Petritit ishte shoqe shkolle me mamanë e Akilit në vitet 70, dhe të dyja njohin familjen e Suzanës, sepse jetojnë në të njëjtën lagje në Tiranë. Mesa duket të

the camp, and that fact helps parents to feel at ease leaving their kids in the care of others for a whole week.

The full fee for the summer camp is 600 euros for a week or 1000 euros for two weeks. For most of the participants from the diaspora, and for the upper income parents from Tirana, the fee is reasonable. But 30% of the students in the camp are on scholarship too—and the cost of the full fee partially goes to offset a lower fee for lower-income students. It is important that the students feel comfortable being around people they know, but it is critical that the camp draw students from diverse backgrounds too; for that reason Jorgo insists on granting access to as many people as possible, no matter what their parents' financial situation may be.

gjithë njihen në një mënyrë apo tjetër, dhe kjo i ndihmon dhe prindërit të jenë të qetë për të lënë fëmijët nën kujdesin e njerëzve të tjere për një javë të tërë.

Tarifa e plotë e kampit veror është 600 euro për një javë ose 1000 euro për dy javë. Për shumicën e pjesëmarrëve nga diaspora dhe disa familjeve të Tiranës, kjo tarifë është mëse e arsyeshme. Por, 30% e nxënësve të kampit janë me bursë- dhe kostoja e tarifës së plotë mbulon pjesërisht nxënësit pa avantazhe ekonomike. Është e rëndësishme që të gjithë nxënësit të jenë rehat me njerëzit që njohin, por kampi synon të tërheqë nxënës nga mjedise të ndryshme shoqërore. Për këtë arsye, Jorgo insiston të japë mundësi sa më shumë njerëzve, çfarëdo qoftë situata ekonomike e familjeve të tyre.

Village Store

An obvious need in all the villages, and in the Riviera in general, is quality objects to buy as souvenirs. Only Saranda is doing this with real success, where they have an open market along the Lungo Mare. Tourists are desperately looking for small, inexpensive, objects to bring back home to their friends and family. Buying souvenirs is a mandatory activity for most tourists. And the more exotic the place is that one travels, the bigger the responsibility on the tourist to bring back something special.

To depend on just one store in the center of a village could be difficult to manage though, with maintaining supplies and redistributing profits. Why not have a distributed store, where any villager who wants to sell souvenirs can do so from their own home? This would encourage unique interactions for the tourist making the experience all the more fun, and it would encourage residents to create and sell interesting things. A small but recognizable sign could be placed outside the door of any resident participating in village store, making them identifiable to wandering tourists. Once spotted, a tourist would simply knock, and be let inside to have a look at the shelf!

Dyqani i Fshatit

Një nevojë e dukshme në të gjitha fshatrat dhe në Rivierë në përgjithësi, është mungesa e objekteve cilësore për të blerë si suvenir. Vetëm Saranda po e realizon këtë me sukses, nepërmjet një tregu të hapur në Shëtitoren përgjatë bregut të detit. Turistët janë gjithmonë në kërkim të objekteve të vogla, ekzotike, relativisht jo të shtrenjta, për t'ia dhuruar miqve dhe të afërmeve të tyre kur të kthehen. Blerja e suvenireve është një aktivitet “i detyrueshëm” për pjesën më të madhe të turistëve.

Dhe sa më ekzotik vendi që ata vizitojnë, aq më i madh është detyrimi për të marrë me vete në shtëpi diçka të veçantë. Por, organizimi i një dyqani të vetëm, në qendër të fshatit mund të jetë i komplikuar. Atëhere përse të mos kemi një dyqan të shpërndarë, ku secili fshatar që dëshiron mund të shesë direkt nga shtëpia e tij? Ky shkëmbim direkt me vendasit, do të mundësonte një eksperincë shumë unike për turistët dhe në të njëjtën kohë, do të inkurajonte vendasit që të përgatisnin objekte të veçanta për të shitur. Një shenjë e vogël por e dallueshme mund të vendoset në derën e secilit vendas që është pjesë e Dyqanit të Fshatit, për t'i bërë të dallueshëm për turistët. Atëherë turisti mund të trokasë në derë për të parë sendet që ofrohen.

Who gets paid?

Money from tourists would flow directly to village salespeople. If a villager doesn't feel like interacting with tourists, they could sell objects from a friend's house. Herb sellers and basket weavers could team up to make packaged items which sell for more combined than they would alone. In every case there would be no one in between the tourist and the village resident.

What is needed?

Villagers would need a way to identify their home as a store. And they would need things to sell. This wouldn't have a start and end date *per se*. But villages could work with tour operators to arrange regular visits.

Kush paguhet?

Paratë e turistëve do t'i shkojnë menjëherë vendasve që shesin objektet. Nëse dikush nuk dëshiron të ketë kontakt me turistët mund të merret vesh dhe t'ia japë objektet për të shitur fqinjit të tij. Shitësit e erëzave mund të bashkëpunojnë me dikë që bën shporta, për të krijuar një kosh me produkte që do të shiteshin me shtrenjtë. Në çdo rast, nuk do të ketë një palë të tretë për të ndërmjetësuar mes turistit dhe vendasit.

Çfarë nevojitet për organizimin?

Vendasve do t'i nevojitet një mënyrë për ta bërë shtëpinë e tyre të identifikueshme për turistin si Dyqan Fshati. Gjithashtu do t'i nevojiten artikuj për të shitur. Në vetvete, ky aktivitet nuk ka datë fillimi dhe mbarimi, por vendasit mund të merren vesh me operatorë turistikë për të organizuar vizita të rregullta.

Case 1.

Name: *Melanie and Rebecca* –
Age: 25, 25 – Tourists from
Manchester UK

Melanie and Rebecca hopped out of their bus and walked toward the middle of the Kadhës. They are staying in a hotel in Himarë, and they came to Albania for the beaches. But over the course of a weeklong vacation, they wanted to explore some of the local culture as well. On a hot afternoon in the middle of August, the pace of life is wonderfully slow. As the two wind their way through narrow streets they occasionally pass groups of old and young men working on their houses, “probably families,” they mention to one another. Even more often though they notice hanging signs “Dyqan”, meaning “store” hanging outside houses. Curious, the couple heads toward one and passes through the door under a grape arbor and into the courtyard.

Melania dhe Rebeka sapo zbritën nga autobusi dhe po nisin ecjen drejt Kadhësit. Ato po qëndrojnë në një hotel në Himarë, dhe kanë ardhur në Shqipëri për plazhet, por gjatë pushimit njëjavor donin të eksploronin edhe kulturën vendase. Në një mbasdite të nxehtë të mesit të Gushtit, ritmi është mrekullisht i ngadaltë. Teksa të dyja enden mes rrugicave të ngushta, ato shohin herë pas here grupe djemsh dhe burrash që punojnë në shtëpitë e tyre. Patjetër “banorë,” ato i thonë njëra-tjetrës. Më shumë u bien në sy tabelat me shkrimet “Dyqan”, të varura jashtë shtëpive. Dyshja kureshtare drejtohet drejt njëres prej shtëpive dhe kalon përmes derës së mbuluar nga hardhitë duke përfunduar në një oborr.

Case 2.

Name: *Nëna Irva* – Age: 82 –
Lives in Qeparo, Albania

High in Pilur, above a cloud that sits stagnant over Himarë, Nëna has been moving since 5am; doing daily chores to keep her household, and making lunch for her husband who had been collecting wild oregano in the fields high above the village. Meanwhile, the stream of tourists is steady; they come here by bus, on foot, and many of them are staying in the village. The village probably holds 20 more people per night now than it used to, but it's still very quiet in the evenings. Nene makes a trip to the store a couple of times per week—she likes socializing there even though the walk is strenuous. When visitors poke their heads through her door she is thrilled! They keep her company in a way—they keep her

Lart në Pilur, sipër një reje që duket e varur mbi Himarë, Nëna është zgjuar që në 5 të mëngjesit, për të bërë punët e shtëpisë, për të bërë drekën për burrin që një ditë më parë mblodhi rigon në fushat, sipër fshatit. Ndërkohë, rryma e turistëve është e vazhdueshme. Ata vijnë me autobus, në këmbë dhe shumë prej tyre qëndrojnë në fshat. Fshati me sa duket mund të mbajë 20 njerëz më shumë nga prisnin në një natë të çfarëdoshme vere, por mbrëmjet janë prapë të qeta. Nëna bën udhën për te dyqani, dy herë në javë. Megjithëse ecja është e lodhshme për të, ajo e pëlqen shoqërinë atje. Sa gëzohet kur vizitorët fusin kokën në derë! Ata në njëfarë mënyre i bëjnë shoqëri, e mbajnë

mind active, she has learned a few words in English and French. And of course, they love to buy things from Nëna because of the personal connection she makes with her visitors. Even if it is just mountain tea, she understands that to buy it from her in her own home is something visitors enjoy.

aktive, duke i mësuar madje dhe disa fjalë në anglisht dhe frengjisht. Sigurisht që dhe pëlqejnë të blejnë gjëra nga Nëna, sepse ajo është shumë mikpritëse me vizitorët. Qoftë dhe çaj mali, ajo kupton që shitja nga ajo vetë, në shtëpinë e saj është diçka që pëlqehet nga vizitorët.

Case 3.

Name: *Davide* – Age: 26 – Tourist from Paris, France

In Old Himarë that very same day, Davide jumps off the bus he took the bus from Tirana on the third day of his vacation in Albania. He has found his way to the village center. He is obsessed with souvenirs, and he is in luck: Nëna and her group of friends has been knitting a pattern that has been passed down through the families for unknown generations. Nëna learned it from her Nëna, and so on. To Davide, it's the perfect gift. It is hand-made! As he is buying it, there is an Albanian tourist couple in the room, and they translate for Davide; he wants to know more of Nëna's story. He learns that much of her family lives in Greece, and only return during the summers. She has survived for almost a decade now living more or less on her own, with an income from remittances. Now that she is able to sell her scarves though, and some of her friends honey, she is making enough to be able to invest in her home. She is having her son build a room that she can let to tourists next season! The income she has begun to make by selling her scarves has a positive cycle in her own financial fortunes.

Në Himarën e Vjetër, në të njëjtën ditë, Davidi zbret nga autubusi që mori nga Tiranë për në Himarë, në ditën e tretë të pushimeve të tij në Shqipëri dhe ka gjetur rrugën për në qendër. Ai është i apasionuar mbas suvenireve dhe sot është me fat. Nëna me një grup shoqesh kanë punuar me grep një motiv i kaluar brez pas brezash në familjet e Qeparoit. Nëna e ka mësuar nga nëna e saj, e kështu me rradhë. Sipas Davidit, kjo është një dhuratë perfekte. Është e bërë me dorë! Ndërkohë që ai e blen, një çift shqiptar i ndodhur në dhomë përkthen për të që ai dëshiron të njohë më shumë historinë e Nënës. Ai mëson se Nëna ka një familje që jeton në Greqi por kthehet çdo verë. Ajo ka jetuar vetëm një dekadë të tërë, me të ardhurat që i sjell familja jashtë. Por tani që ajo mund të shesë shallet dhe mjaltin që merr nga shoqet, fiton mjaftueshëm sa të investojë për shtëpinë e saj. Ajo ka vënë në punë djalin, që të përgatisë një dhomë ku mund të qëndrojnë turistët sezonin tjetër! Të ardhurat që ka filluar të mbledhë nga shitja e shalleve, kanë një ndikim pozitiv tek situata e saj financiare.

Professional Retreat

A common practice among international corporations and even smaller national companies is to organize retreats for their employees. As of 2014, the Albanian government now requires that each ministry take on a fixed number of summer interns, and retreating is common at the beginning or ending of the session. There is a large and growing demand for facilities that can host retreats from the private sector, and a guaranteed need from the public sector. Retreats are critical for bonding between co workers, and even for being a competitive company—it has become a required perk to offer. Steve Jobs of Apple Computer took his inner circle on a retreat every year and wrote that they were always the most important and productive brainstorming sessions the company had. For a successful retreat, the most important thing employers need is isolation. They need to be able to spend anywhere from 3 to 5 days together, uninterrupted, in an inspiringly beautiful environment. Every village in the Bregdet offers just that. Similar to the summer camp, a professional retreat program would bring consistent economic benefit to a village through accommodations, catering, and other required services like cleaning. Retreats can be thought of as a mix of work and vacation. Because they do require work to be done, the best thing about the retreats is that they are extremely quiet—the participants stay together, focused, and out of the way.

Kampi Profesional

Korporatat ndërkombëtare dhe ato kombëtare, tashmë e kanë shndërruar në traditë organizimin e kampeve profesionale për punonjësit e tyre. Vetëm këtë vit, qeveria qendrore kërkoi që çdo ministri të trajnonte një numër të caktuar praktikantësh, të cilët marrin pjesë shpesh herë në kampet e organizuara në fillim ose në fund të praktikës. Sektori publik ka kërkesë të domosdoshme për ambiente, të cilat mund të mirëpresin praktikantë, ndërkohë që ai privat ka një kërkesë në rritje. Këto kampe janë thelbësore në bashkëpunimin ndërmjet punonjësve, një përparësi e kompanive të suksesshme. Steve Jobs i Apple Computer, dërgonte çdo vit punonjësit e tij në kamp. Sipas tij, kjo praktikë ishte më frytdhënësja, pasi idetë më të rëndësishme për kompaninë janë rezultat i tyre. Për një kamp të suksesshëm është mjaft me rëndësi që punonjësve t'u ofrohet privatësi. Është e domosdoshme që për 3-5 ditë, punonjësit të jenë në një ambient frymëzues. Çdo fshat në Bregdet e ofron këtë mundësi. I ngjashëm me kampin kulturor, programi i kampit profesional, sjell të ardhura të vazhdueshme në fshat, nëpërmjet: akomodimit, ushqimit dhe shërbimeve të tjera si pastrimi. Kampet mund të përkufizohen thjesht si një kombinim i punës me pushimin. Meqënëse kërkojnë të bëhet punë dhe ambienti ofron qetësi, punonjësit kanë mundësinë të qëndrojnë të fokusuar dhe së bashku.

Kudhës, 04/09/15

Who gets paid?

Money from the participants flows directly to the owners of guesthouses for accommodations. For a meeting space, an upgraded community center could take money for the gain of the whole village, or alternatively, a private citizen with a big yard could host a tent and be paid directly.

What is needed?

A retreat program would need a local organizer to make sure that quality is maintained at every step of the way. Companies and ministries want to make sure that retreaters are able to focus on their work and leisure time. A central meeting facility would be required, but based on examples that already exist in Albania, these don't have to be fancy. Many of them take advantage of the natural environment and even camp, and hold outdoor meetings. Ideally though a central meeting place would be established, in one of the old schools, or the community center near the village tree. Even someone's beautiful courtyard could hold a large tent under the grapevines where meetings could be held on a carpeted ground.

Kush paguhet?

Paratë shkojnë drejtpërdrejt: nga pjesëmarrësit tek pronarët e shtëpive që shërbejnë si akomodim. Si hapësirë mbledhjeje, një qendër komunitare e risjellë në shërbim, i sjell fitim të gjithë fshatit. Ndërkohë që një fshatar, me një oborr të madh, mund edhe të mbajë tenda dhe të paguhet drejtpërsëdrejti.

Cfarë nevojitet për organizimin?

Programi i kampit profesional kërkon një organizator vendas, që mund të sigurojë cilësi të qëndrueshme, pasi kompanitë dhe ministritë kërkojnë që punonjësit pjesëmarrës të jenë të fokusuar në punë. Një sallë mbledhesh qendrore, jo domosdoshmërisht luksoze, është e nevojshme dhe në të njëjtën kohë bazohet në shembuj ekzistues në Shqipëri. Shumë prej tyre mund të vënë në përdorim ambjentin e jashtëm, për të mbajtur konferenca në natyrë. Një qendër konferencash mund të vendoset në një nga shkollat e vjetra, në qendrat komunitare afër rrapit apo edhe në oborrit e ndonjë vendasi.

Case 1.

Name: *Eno* – Age: 42 – Bartender and Pilur resident

Eno was born in Pilur and today runs its only bar, which doubles as a small market and a restaurant. As one of the younger and more visible residents of Pilur, Eno assumes responsibility for much of the coordination that goes on there by default; he is the first person most people see when they enter the village. He has earned the trust of the community by faithfully relaying messages, holding money for people, even negotiating agreements in others' names. Eno was one of the first people, along with the village leader, to negotiate with the various festivals of camping and outdoor sports that now happen in Pilur regularly.

Eno was central to the organization of Pilur's new community space too. Sitting next to his bar for twelve years was the shell of a building that used to act as a community meeting space. It fell into disrepair in the nineties when most of Pilur emptied out, and its roof collapsed entirely in 2004, making it unusable. With a small amount of money guaranteed for materials, the village was able to organize the carpenters to complete a modest renovation, making it usable again as a meeting space. For a number of weeks every year now, small private companies and even some of the ministries send their employees on nature retreats to Pilur, where the main meeting space is the town community center. In September, when the Riviera has really emptied of tourists, these spaces fall extremely quiet, and provide the perfect setting for the isolation and concentration that are useful for retreaters.

Eno ka lindur dhe është rritur në Pilur dhe sot ka në pronësi lokalit e vetëm aty, që shërben njëkohësisht si market dhe restorant. Si një nga banuesit më të rinj dhe më të dukshëm në Pilur, Eno mban përgjegjësi për kordinimin me të huajt. Ai është personi i parë që shikojnë shumica e njerëzve sapo hyjnë në fshat. Ai ka fituar besimin e komunitetit duke përcjellë mesazhe, mbajtur para për njerëzit dhe negociuar marrëveshjet në emër të të tjerëve. Eno ishte një nga të parët që së bashku me kryeplakun, negocioi për festivalet e kampingut dhe të sporteve të natyrës, që tashmë zhvillohen rregullisht në Pilur.

Eno ishte vendimtar edhe në organizimin e hapësirës së republikës në Pilur. Për 12 vjet, pranë lokalit tij ekzistonte vetëm skeleti i një ndërtese që shërbente si hapësirë për mbledhje publike. Ndërtesa u rrënuar në mes të viteve 90, kur pothuajse gjithë Piluri u boshatis, ndërsa çatia u shemb në 2004, duke u bërë e papërdorshme. Me një shumë të vogël të garantuar për materialet, fshati pati të mundur të organizojë marangozë për të bërë një rinovim modest. Kështu u kthye sërish në hapësirë të përdorshme. Gjatë disa javëve për çdo vit, kompani të vogla private dhe disa ministri, dërgojnë punonjësit në kampe profesionale në Pilur, ku salla e tyre e mbledhjeve është pikërisht qendra kulturore e fshatit. Në shtator, kur Riviera është boshatisur nga turistët, këto hapësira bien në qetësi dhe mundësojnë skenën ideale për përqëndrim dhe veçimin e domosdoshëm për punonjësit.

Case 2.

Name: *Stivi* – Age: 20 – Ministry of Economy student intern

The 18 ministries of the Albanian government are required to offer internships to groups of 15–30 students each summer. Each of those internship periods holds a three day bonding retreat for the student participants. Stivi is an Albanian finance student in London and he's home for the summer to do an internship with the Ministry of Economy.

In the middle of July their internship is one month old, and it is time to gel the group—allow the interns to get to know each other in a more meaningful way than they do by coming to work everyday in Tirana. Stivi, along with 22 of his student colleagues, and four mentors, travel by rented minibus to Pilur on a Friday morning, where they will spend the weekend engaged in team-building exercises, lectures and discussion with team leaders about entrepreneurship, ethics, and giving back to communities.

What makes the Pilur retreat facilities different than those at Durrës, Golem, or Voskopojë, is the lack of hotels. Instead, retreaters are hosted in relatively basic facilities, with an emphasis on working in the outdoors. To Stivi, that change of pace is very welcome—he and the rest of his cohort have spent most of their days so far this summer trapped inside at a desk, and they are thrilled for the opportunity to work in the fresh, pleasant air that all the mountain villages have.

Tetëmbëdhjetë ministritë e Qeverisë Shqiptare e kanë të domosdoshme të ofrojnë praktika grupeve prej 15-30 studentëve çdo verë. Secila prej këtyre praktikave mban për 3 ditë një kamp profesional për praktikantët e saj. Stivi është një student finance në Londër dhe ai është kthyer për stinën e verës në Shqipëri si praktikant pranë Ministrisë së Ekonomisë.

Në mes të korrikut, një muaj në praktikë është koha ideale për të solidifikuar grupin dhe lejuar ata të njohin njëri-tjetrin më mirë sesa e njohin thjesht duke ardhur në punë përditë në Tiranë. Stivi, bashkë me 22 kolegët e tij dhe 4 udhëheqës, udhëtojnë me minibus të premten në mëngjes drejt Pilurit. Fundjava do të kalojë me praktika ushtrimesh në grup, me leksione dhe diskutime me liderat e ekipit mbi sipërmarrjen, etikën dhe kontributin në komunitet.

Ajo çka i bën ndërtesat për kampet profesionale në Pilur, të ndryshme nga ato në Durrës, Golem apo Voskopojë është mungesa e hoteleve. Në fakt, praktikantët priten në hapësira tepër bazike, me një rëndësi më të madhe mbi punën në natyrë. Sipas Stivit, ndryshimi i ambjentit është i mirëpritur. Ai dhe kolegët e tij kanë kaluar ditët e tyre të verës të mbyllur në një zyrë dhe tani janë të lumtur për mundësinë e punës në ajrin e freskët që ofrojnë fshatrat malorë.

Case 3.

Name: *Ermal* – Age: 48 – Resident and homeowner

Ermal doesn't mind that this week's group of retreaters prefer to work in the village square instead of his courtyard, to him it is all the

Ermali nuk shqetësohet nga fakti që grupi i kësaj jave, i kampistave profesionalë, preferon të punojë në sheshin e fshatit sesa

Events

same. He enjoys the energy they bring to the village whether they cluster in the community center or in his own house. This group is twelve people from a young tech startup based in Tirana, who have come to do a retreat for five days. This morning the sun was just barely up but he spotted them through a thin fog high up on the hill, their windbreakers flashing against the dark terrain. Many of these retreaters bring a tremendous work ethic with them that he admires. It gives him hope for the future to see young people so dedicated, and working so hard. Ermal enjoys the business aspect of the project too, and he is doing well. With the money he has saved by letting the bottom floor of his house, he plans to winterize a stone building on the property next to his and turn it into another open conference space, so that he can extend his business into the winter. Even the modest presence of 12-15 people per week in his village has made a substantial difference in the finances of the village café and the stores.

Eventet

në oborrin e tij. Për të është njëlloj. Edhe nëse ata grumbullohen në qendrën kulturore apo në shtëpinë e tij, ai gëzohet nga energjia që i sjellin fshatit. Ky grupi, i përbërë nga dymbëdhjetë njerëz nga një kompani e re teknologjike është këtu për pesë ditë, në kampin profesional. Këtë mëngjes dielli sapo ka dalë, por ai vëren grupin midis mjegullës që ka mbuluar kodrën, teksa xhupat e tyre spikasin në terrenin e errët. Shumë prej këtyre kampistave sjellin një etikë pune të jashtëzakonshme, të cilën ai e admiron. Kjo i jep atij shpresën e një të ardhmeje me të rinj, të dedikuar dhe punëtorë, dhe kjo e frymëzon atë. Ermali pëlqen edhe aspektin e biznesit të këtij projekti, nga i cili ai përfiton. Me të ardhurat nga qeradhënia e katit të poshtëm të shtëpisë të tij, ai planifikon të adoptojë për sezonin e dimrit ndërtesën prej guri, në shtëpinë ngjitur tij. Ai mendon ta shndërrojë atë në hapësirë konference dhe të shtrijë biznesin dhe gjatë dimrit. Edhe prezenca e 12-15 njerëzve, për javë në fshatin e tij, ka sjellë një ndryshim të dukshëm në ekonominë e lokaleve dhe dyqaneve të fshatit.

Artwalk

Artwalk is a chain of concerts, film screenings, and other artistic performances staged in public spaces, throughout the spring and summer, one weekend per month. Large portions of the historic villages are abandoned currently, and crumbling. Without residents, these ruined areas are difficult to activate and impossible to use after dark—they are off-limits and unproductive. Artwalk opens these spaces up to the public on a regular planned schedule, and hosts performances in the intimate and beautiful “outdoor rooms” of the villages. These miniature theaters present a cultural curator’s dream; each small plaza can operate on its own, or multiple can work together to tell a story. For example, after listening to a long, melancholic song in one square, one could wander to the next to discover an uplifting conclusion. There could be one evening entirely dedicated to one film director, whose entire careers work, one film per piazza, could be shown simultaneously throughout the entire village. Many people would go just to soak in the atmosphere, for a couple of hours and to take part in the social scene.

Especially in Himarë Fshat, being walking distance or a short cab ride

Xhiroja Artistike

“Xhiro Artistike” është një seri koncertesh, shfaqje filmash dhe performanca artistike të organizuara në ambiente publike, nën dritën e hënës gjatë pranverës dhe verës, një herë në muaj gjatë fundjavës. Një pjesë e madhe e fshatrave historikë janë momentalisht të braktisur dhe duke u rrënuar çdo ditë e më shumë. Pa banorë, këto pjesë të rrënuara është e vështirë të aktivizohen dhe të përdoren pas rënies së muzgut, duke u kthyer në hapësira joproduktive. “Xhiro Artistike” i hap këto hapësira për publikun me një program të rregullt, duke ofruar performanca në ‘dhomat’ e bukura dhe intime, të hapura të fshatrave. Këto teatro në miniaturë, mund të funksionojnë veç e veç ose të gjithë sëbashku, duke treguar një histori-pasi dëgjon një këngë melankolike në njërin shesh, endesh në tjetrin ku gjen dhe përfundimin e shumëpritur. Mund të ketë mbrëmje të dedikuara tërësisht një regjisorit, ku puna e gjithë karrierës së tij, mund të prezantohet njëkohësisht në sheshe të ndryshme të fshatit. Shumë njerëz mund të shkojnë vetëm për pak çaste, për të përthithur atmosferën ose për disa orë, për të shijuar disa pjesë të eventit.

Veçanërisht në Himarë Fshat, duke qenë në një distancë të shkurtër nga qendra e qytetit dhe plazhi, shumë pushues munden lehtësisht të vijnë në fshat në këmbë ose me taksit, pa qenë nevoja të ngasin makinat e tyre natën. Rrugët mund të shenjohen me drita dhe vendasit mund të shesin pije dhe ushqime në oborret e tyre. Nga lart, i tërë fshati do të gëlojë nga muzika e shpërndarë në secilin shesh të tij, ndërkohë që rrugicat dhe shtëpitë do t’i izolojnë ato nga njëri-tjetri.

Kush paguhet?

Vendasit që iu shesin ushqim dhe pije vizitorëve, paguhet në mënyrë të drejtpërdrejtë. Në rast suksesi dhe përsëritjeje, ky event u ofron dhe banorëve nga Tirana dhe Korfu një mundësi për të shpenzuar një natë në Himarë, për t’u relaksuar dhe për të ndjekur eventin e plotë. Me lidhjen e Himarës me Tiranën nëpërmjet linjës së autobusëve, bëhet e mundur dhe tërheqja e të rinjve, të cilët do ta shijonin idenë e socializimit dhe kulturës në ambient të hapur.

Cfarë nevojitet për organizimin?

Në mënyrë që të ketë cilësi dhe të funksionojë siç duhet “Xhiroja Artistike,” është e nevojshme të udhëhiqet nga një organizatë, e cila do t’i dedikohet

from the city center and the beaches, many vacationers will easily reach the village without needing to park there or drive at night. The streets could be marked with lights, and would billow with smoke from tasty snacks sold by villagers from their porches. From above, the whole village would be singing with the music of all the piazzas ringing out, though below in the street the walls would isolate one from the next.

Who gets paid?

Villagers selling food and beverages to the visitors would receive money directly. If it caught on, the event would give even residents from Tirana or Corfu an excuse to come to Himarë to spend the night in a guesthouse, to relax and take in the whole event. Himarë especially has bus access from Tirana, giving access to a younger creative crowd who would relish the concept of outdoor socializing set within a cultural venue.

What is needed?

In order for Artwalk to function well and with high quality there likely needs to be an organization dedicated to its programming. Sponsors could donate sound and multimedia equipment, as well as publicity and even alcohol. The villages themselves would only need to provide electricity, and agree to host.

programimit të eventit. Sponsorët mund të kontribuojnë me pajisjet e qendrës fonike, me reklamime, si dhe me ofrimin e pijeve alkolike. Fshatrat, nga ana e tyre, duhet thjesht të bien dakort në sigurimin e elektricitetit dhe mikpritjen e turistëve.

Case 1.

Name: *Kristaq* – Age: 28 – Tirana resident and Artwalk performer

Kristaq is a classical guitarist who went to school in Paris. He plays gigs in Tirana alone and records with a band, and he works in a bar by day. He learned about an acoustic guitar-themed Artwalk from a producer friend and got himself booked for Saturday night for a solo performance. He will play along a small pathway that connects two of the plazas, just next to a courtyard that has become a very secret temporary fish restaurant.

Kristaq immediately started preparing what he would perform there, thrilled for the opportunity. On the day of the event, he took the bus to Old Himarë, and arrived two hours before sundown. Once darkness had descended, he began to play his informal sets. The lamps of the village flickered low around him, and the moonlight filled the sky with a white glow that stuck to the leaves of the trees and to the polished stones below him. To his left down a narrow pathway, a band from Spain was taking a break on stage, answering questions from a fun and boisterous audience. Kristaq's first notes echoed off the stone walls and floated down toward the plaza indicating that the crowd could migrate to the next plaza up, and along they way they would be serenaded by Kristaq. Many stopped to watch as others moved past them. Friends from Tirana had gathered to hang out with Kristaq as he played, and once the larger concert started in the plaza above him, the group took a quick 30 minute break for dinner.

Kristaq është një kitarist i muzikës klasike, i cilipërfundoishkollënnëParis. Ailuanvetëm në koncerte në Tiranë, si dhe me një grup muzikor, dhe gjatë ditës punon në një lokal. Ai dëgjoi për një xhiro artistike, të bazuar në kitarë akustike nga një shok producent. Prenotoi një vend për performancë solo, të shtunën në mbrëmje, përgjatë një rrugice që bashkon dy nga sheshet, shumë pranë një oborri që është shndërruar përkohësisht në një restorant sekret peshku.

Kristaqi menjëherë filloi të përgatitej për performancën atje, i emocionuar nga shansi i dhënë. Ditën e eventit, ai merr një autobus drejt Himarës së Vjetër dhe arrin dy orë përpara perëndimit. Sapo bie mbrëmja, fillon të performojë. Llambat e fshatit ndriçojnë pakëz përreth tij, ndërsa drita e hënës mbulon qiellin me një shkëlqim të bardhë, që qëndron mbi gjethet e pemëve dhe gurët poshtë tij. Në të majtë, poshtë një shtegu të ngushtë, një grup muzikor nga Spanja po bën një pushim në skenë, duke iu përgjigjur pyetjeve të një audience gazmore dhe gjallëruese. Notat e para, të luajtura nga Kristaqi jehojnë nga muret prej guri drejt sheshit të poshtëm, si shenjuese për turmën që të migrojë drejt sheshit të sipërm, ku mund të dëgjoj muzikën nga Kristaqi. Shumë ndalojnë për të parë, ndërsa të tjerë lëvizin para. Miq nga Tirana, mblidhen për të dëgjuar Kristaqin teksa luan. Teksa koncerti i madh fillon në sheshin sipër tij, grupi lëviz për të bërë një pushim prej 30 minutash për darkën.

Case 2.

Name: *Andi and Ilda* – Age: 63, 54 – Himarë resident and homeowners

Andi Gogolina owns a house in Himarë Fshat, passed down to him by his parents, and after two decades working in Athens raising his family, he and his wife Ilda have returned to settle full time. Artwalk has added a new dimension to Himarë over the past year. Picking up on the lead of another middle-aged couple a few houses over, Andi and Ilda have decided to rent a room in their house during Artwalk weekends, and it has become an immediate hit. Andi and Ilda run two simple pages on internet booking sites making them accessible to international tourists far in advance of their trips. It only took one international guests' positive review to begin a snowball effect for their apartment. Even though Himarë has no shortage of extraordinary spaces, by any standards Andi and Ilda have a very special house. On Artwalk weekends it is especially well placed because it has a deep courtyard that opens out onto one of the many "urban rooms." Most weekends, there is a crowd assembled there watching films or concerts. Often, the couple opens their courtyard and hosts their friend Mondin just inside who runs a barbecue, selling grilled meats and salads to the many people passing by. Tirana residents caught on quickly too, and last month organized a private party in Andi and Ilda's courtyard for one of the musicians playing in Artwalk that weekend. For Andi and Ilda, their large, lush courtyard has become even more profitable than the room they rent, and they are planning to renovate Andi's sister's house just across the courtyard this winter to be ready for next season.

Andi Gogolina ka një shtëpi në Himarën e Vjetër, të trashëguar nga prindërit dhe pas dy dekadave emigrimi në Athinë për të mbajtur familjen, ai dhe gruaja janë kthyer përgjithmonë. Vitin e fundit xhiroja artistike ka shtuar një dimension të ri në Himarë. Duke ndjekur shembullin e një çifti në moshë mesatare disa shtëpi më tutje, ata kanë vendosur të japin me qera një dhomë në shtëpinë e tyre, gjatë fundjavave të Xhiros dhe janë të suksesshëm. Andi dhe Ilda kanë dy faqe në internet, që e bëjnë dhomën të aksesueshme për prenotim nga turistët e huaj, kohë përpara udhëtimeve të tyre. Edhe pse Himarës nuk i mungojnë hapësirat e jashtëzakonshme, Andi dhe Ilda, nga çdo standard i mundshëm, kanë një shtëpi të veçantë. Gjatë fundjavave të Xhiros, shtëpia është në pozicion të favorshëm sepse ka dhe një kopësht, që hapet drejt një prej 'dhomave urbane' të fshatit. Çdo fundjavë, aty mbledhet një turmë njerëzish për të parë filma apo koncerte. Shpesh, çifti hap kopështin dhe mirëpret mikun e tij Mondin, për të organizuar një barbekju dhe për t'u shitur mish të pjekur dhe sallata kalimtarëve. Banuesit e Tiranës gjithashtu, kapën trendin dhe organizuan muajin e kaluar në kopështin e Andit dhe Ildës një festë private për një nga muzikantët që luante për Xhiron atë fundjavë. Për Andin dhe Ildën, kopështi i bollshëm është bërë më fitimprurës sesa dhoma që kanë dhënë me qira. Ata po planifikojnë tashmë të renovojnë shtëpinë e motrës së Andit, matanë kopështit të tyre, për të qenë gati dhe sezonin tjetër.

Case 3.

Name: *Arta*– Age: 35 – Tirana resident and Artwalk Attendee

Arta studied music in London, used to own a small clothing store, and now works as a graphic designer at Kube Studios in Tirana. She hangs out at Tulla: she is interested in contemporary culture, of which he believes there is a shortage in Albania. When cultural events do occur, Arta is a strong supporter. One day on her lunchbreak, Arta read about Summer Concerto from a poster of the event was displayed in the front door of Radio bar. Joined by two similarly enthusiastic friends, the group leaves work early on Friday afternoon and heads south, hands out the window, music blaring, cell phone cameras snapping in every direction.

As the first night of film screenings came to a close, the parties in the courtyards around the village were beginning to hum. Low music wafted up from between the trees and mingled in the air above. Three women in black dresses and wearing flowers in their hair breezed across a square on their way to a celebration for one of the filmmakers.

Himarë had become, Arta observed with her friends, a kind of outpost for culture within Albania. A modest, miniature equivalent of Venice, the picturesque ruined stone walls provided a setting against which art, culture, and the festivities that automatically come with them looked good. Meanwhile the scale of the town, and the fact that everything happened behind the walls of courtyards, ensured that even though it had become fairly widely known in Tirana and abroad, the caché the spaces held was durable, because they offered a perfect combination of privacy and proximity.

Sunday night, Arta and her friends couldn't bring themselves to drive back to Tirana—they wanted to bathe in the magic

Arta ka studiuar muzikë në Londër dhe kishte një dyqan të vogël rrobash. Tani ajo punon si dizajner grafik në Kube Studios në Tiranë. Ajo kalon kohën tek Tulla dhe është e dhënë mbas kulturës bashkëkohore, diçka që ajo mendon se i mungon Shqipërisë. Kur ndodhin eventet kulturore, Arta është një përkrahëse e fortë. Një ditë gjatë pushimit të drekës, Arta lexon për një Koncert Vere në një poster të eventit, të ekspozuar në hyrjen e lokalit Radio. Ajo dhe dy miq të apasionuar nisen herët nga puna, të premtën mbasditë dhe drejtohen për në jug, me muzikë të lartë, xhama të hapur dhe me kamerat e telefonëve gati.

Teksa mbyllet nata e parë e filmit, festat brenda kopshteve dhe oborreve në fshat sapo fillojnë të buçasin. Tinguj muzike përhapen midis pemëve dhe përzihen me ajrin sipër. Tre gra, të veshura me fustane të zeza dhe kurora lulesh në flokë, kalojnë përmes sheshit, për të shkuar tek një festë për një nga producentët e filmave.

Arta vëren së bashku me miqtë e saj se Himarë është bërë, një lloj pararoje për kulturën brenda Shqipërisë. Si miniaturë modeste e barasvlefshme me Venezian, muret piktoreske prej guri sigurojnë një sfond ku arti, kultura dhe festat që vijnë me të duken bukur. Ndërkohë pjerrësia e fshatit dhe fakti që gjithçka organizohet brenda mureve të oborreve, siguron që dhe pse një event është i famshëm në Tiranë dhe jashtë saj, këtu të duket i fshehur brenda hapësirave duke krijuar: një kombinim perfekt midis privatësisë dhe afërsisë.

E dielë mbrëmje dhe Artës e miqve të saj nuk i bëhet të kthehen në Tiranë, ata duan të shijojnë magjinë e Himarës edhe një natë

of Himarë one last night. Her friends were briefly back in the room, and Arta waited for them alone. A wide streak of moonlight shot across the sea and in front of Arta, on a ledge, balanced a slender bubbling champagne flute. Through its luminescent fizz she could squint to see the world beyond. In the dusty strip of Livadh 500 meters below, the shrill reverberations of a 10th birthday pizza-party and Disney sing-along escaped through a plastic tent ceiling. Peering to her left, New Himarë still sat there as it always has, in a dull monochrome orange, the way the inside of a freeway tunnel looks at night. Its beachfront beyond was teeming with sunburned people in neon t-shirts, queuing at crepe stands, amid rows of plastic souvenirs and inflatable animals. Staring blankly at exhaust and the tail lights of line of cars idling, Arta remarked to herself how beautiful it was to be sitting above it all, quiet, composed, and out of the fray. It was ironic, but fitting, she thought, that it was the very same distance from the beach that had kept Himarë Fshat without a viable economy for so long, which had become its most valuable asset.

të fundit. Teksa miqtë e saj kthehen për pak minuta në dhomat e tyre, Arta pret vetëm. Një vijë drite bie mbi detin, poshtë hënës dhe përpara Artës, mbi një parvaz qëndron një gotë e mbushur shampanje. Pëmes gazit të pijes tashmë të ndriçuar, ajo mund të shikojë botën përtej. Në rripin e përhimtë të Livadhit, 500 metra më poshtë, kumbimet e mprehta të një feste ditëlindjeje me pica-party dhe një Disney karaoke, përcillen përmes çatisë plastike të një tende. Ajo hedh sytë në të majtë, ku Himarë e Re, qëndron si gjithmonë në një ngjyrë portokalli monotone, njëlloj si ngjyra brenda një tuneli autostrade gjatë natës. Bregu i saj më tutje është po aq i ndezur, i mbipopulluar me njerëz të nxirë nga dielli e të veshur me bluza neoni; me kreperi; dhe rreshta plot me suvenirë plastikë dhe tullumbace. Duke vështruar tymin dhe dritat e pasme të makinave kalimtare, Arta kupton sa bukur është të qëndrosh sipër të gjithës, në këtë qetësi dhe larg poteres. Ironike por edhe e duhur, mendon ajo, sesi distanca nga plazhi që ka mbajtur për kaq gjatë Himarën e Vjetër pa një ekonomi të suksesshme, është pasuria e saj më e vlefshme.

Një natë në fshat

Open Village

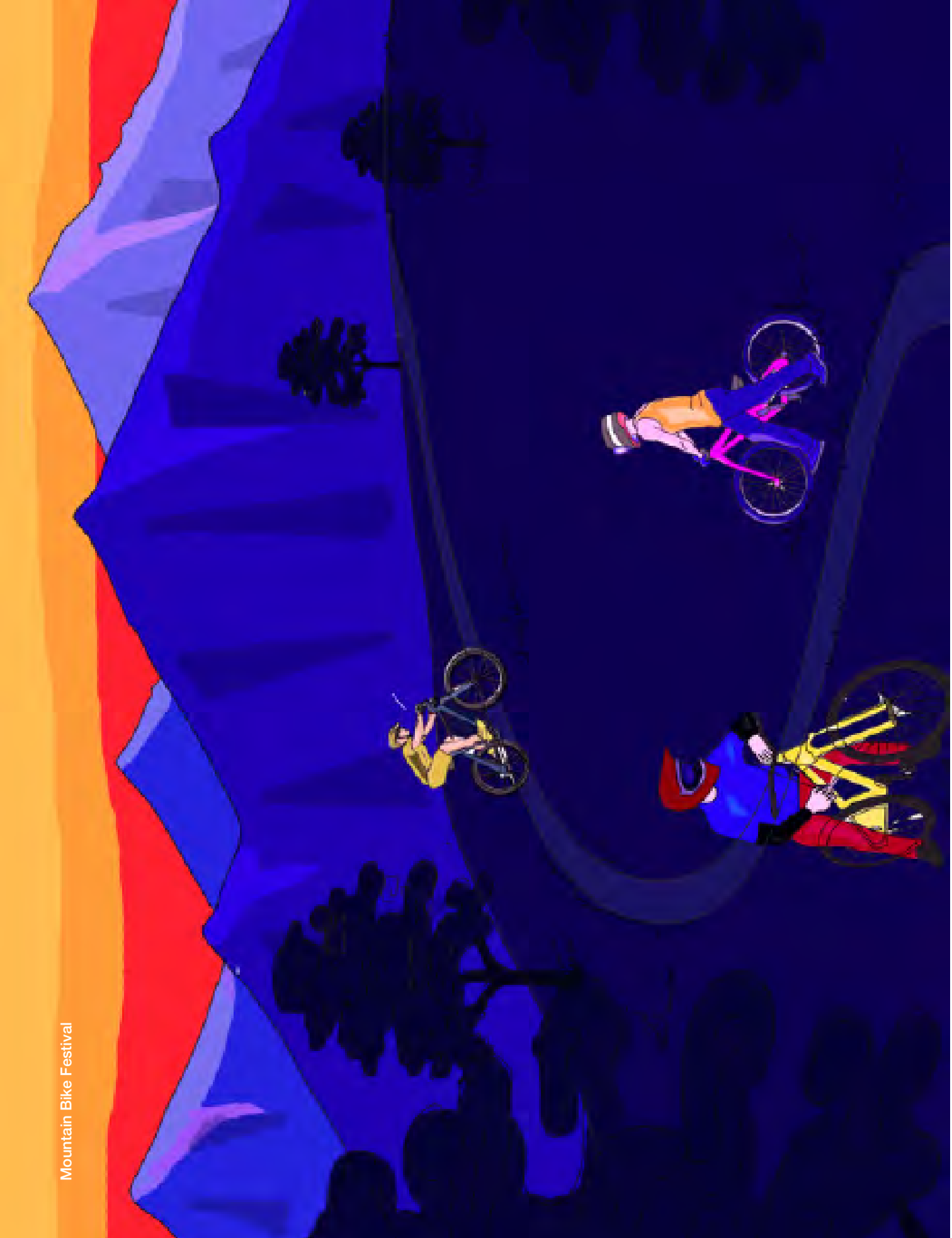

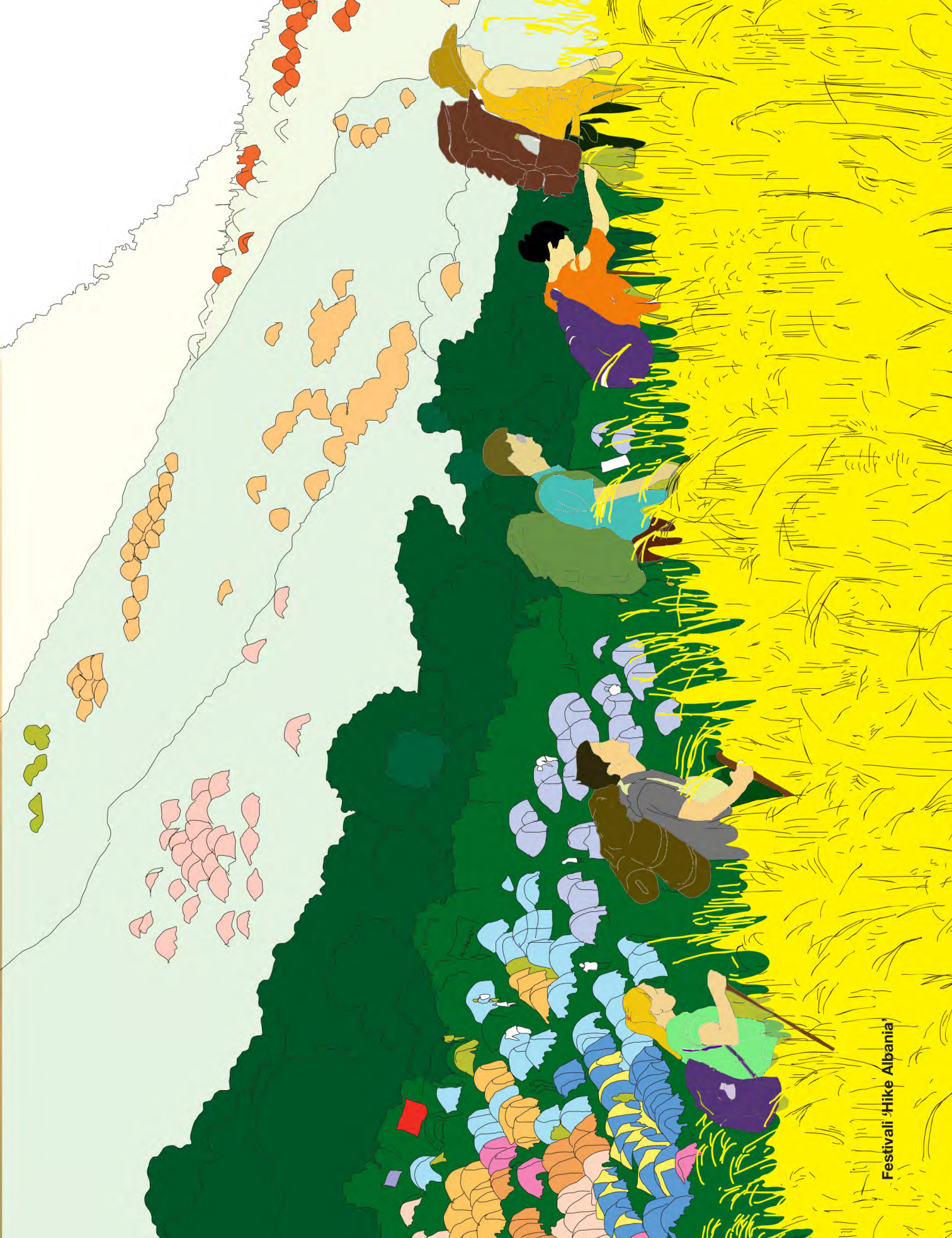
Një natë në fshat

Open Village

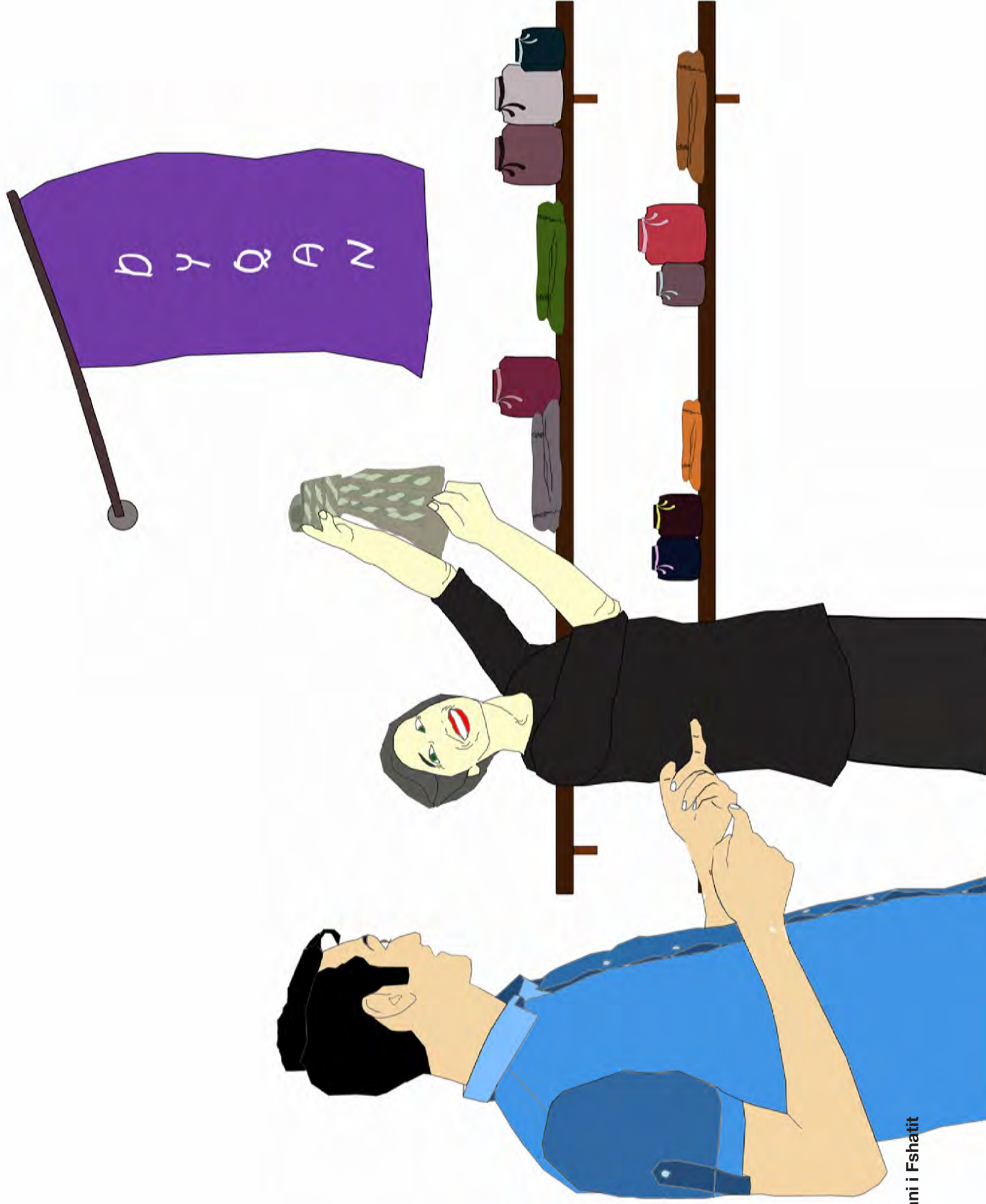

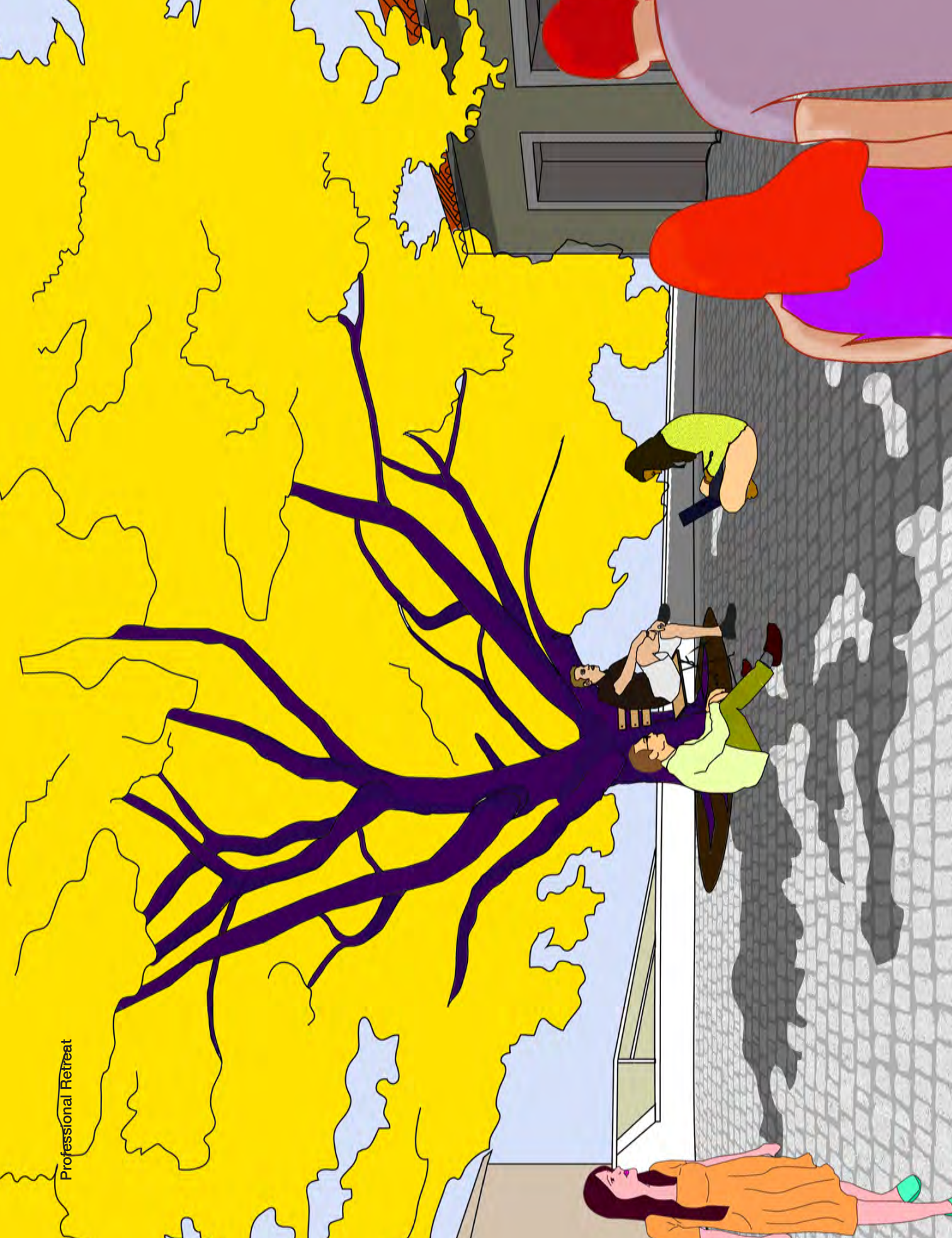

Culture Camp

Artwalk

Prescriptions: *Himarë Fshat, Kudhës, Qeparo Fshat, Pilur*

Recetat: *Himarë Fshat, Kudhës, Qeparo Fshat, Pilur*

Prescriptions

Despite their proximity to one another, Kudhës, Pilur, Qeparo, and Himarë Fshat are surprisingly diverse in character. Each village has a unique history of settlement which is related to elevation and topography. Each has a unique relationship with the sea depending on distance to it, which in turn affects the ways in which village members dispersed after 1991. In Himarë or Pilur, where a new business could be started by simply walking down the hill, villagers tended to stay nearby, whereas in Kudhës, which is much further inland, the able-bodied population emigrated outside Albania as soon as they could. The dispersion pattern affects the attitudes of villagers today toward their own environment. In Kudhës there is a strong nostalgia for the village, where residents return from abroad once a year and invest to improve their family homes, whereas the landscape of Pilur is comparatively uncared for, likely because so many villagers have interests in businesses and property directly below. Pilur was for a time at least, a place to forget.

The six events that we propose each originate in our attempt to assess the existing strengths of each village and build upon them. This assessment came from observation and interviews with both residents and visitors. Some of the events, like Village Store is equally applicable among all villages immediately, while Culture Camp may only function well in certain conditions. We also believe that if multiple events were to take root in villages, they would not compete but likely mutually reinforce one another. A large injection of income from a successful Mountain Bike Festival could be invested in upgrades to a community center which could attract more frequent and potentially higher-paying clients, which would have further repercussions on the income taken by residents renting rooms in houses.

Importantly, while the events we prescribe for each village are temporary, their impact is spatial. The following maps illustrate which grouping of the six events we believe would be most effective in combination for each village. The maps also demonstrate the powerful reach of the events in spatial terms – how the fabric of the villages would be thoroughly effected.

Recetat

Përkundër afërsisë së tyre me njëri-tjetrin, Kudhësi, Piluri, Qeparoi Fshat dhe Himarë Fshat janë çuditërisht të ndryshëm në karakter. Secili fshat ka një histori themelimi unike, që lidhet me lartësinë dhe topografinë. Secili ka një marrëdhënie të veçantë me detin, në varësi të distancës ndaj tij, e cila ka ndikuar në mënyrën sesi banorët e fshatit janë shpërndarë pas vitit 1991. Në Himarë apo Pilur, ku një biznes i ri mund të nisej thjesht duke zbritur poshtë, fshatarët ishin të prirur të qëndronin afër, ndërsa në Kudhës, i cili është shumë më në brendësi, sipas vendasve, popullsia e aftë për punë emigroi jashtë Shqipërisë, sa më shpejt që mundën. Sistemi i shpërndarjes së popullsisë, ndikon në qasjet që fshatarët kanë sot ndaj mjedisit të tyre. Në Kudhës për shëmbull, ka një nostalgji të fortë për fshatin, ku banorët kthehen nga jashtë një herë në vit për të investuar dhe për të përmirësuar shtëpitë e tyre familjare. Ndërkohë, që mjedisi i ndërtuar i Pilurit është relativisht i lënë pas dore, me shumë gjasa, sepse shumë nga banorët e fshatit kanë interesa në biznese dhe prona poshtë në Himarë. Piluri, të paktën për një kohë, ishte një vend për t'u harruar.

Të gjashtë eventet që ne propozojmë, origjinojnë në përpjekjen tonë për të vlerësuar pikat e forta, ekzistuese, të secilit fshat dhe për të ndërtuar mbi ato baza. Ky vlerësim vjen nga vëzhgimi dhe intervista me banorë dhe vizitorë të këtyre fshatrave. Disa prej eventeve, si për shëmbull. Dyqani i Fshatit, është njësoj i zbatueshëm në të gjithë fshatrat, menjëherë, ndërsa Kampi Kulturor mund të funksionojë vetëm në kushte të caktuara. Ajo për të cilën ne jemi të sigurt, është se në qoftë se evente të ndryshme zënë rrënjë në fshat, ata nuk do të konkurrojnë, përkundrazi me shumë gjasa do të përforcojnë, njëri-tjetrin. Një injeksion i madh të ardhurash, nga një Festival i suksesshëm i çiklizmit malor, do të mund të investohej në përmirësimin e një qendre të re komuniteti që mund të tërheqë më shumë klientë, që potencialisht paguajnë edhe çmime më të larta, gjë e cila do të kishte pasoja të mëtejshme në të ardhurat e banorëve, nga dhënia me qira e dhomave të shtëpive të tyre.

Më e rëndësishmja, ndërkohë që eventet që ne përshkruajmë për secilin fshat janë të përkohshme, ndikimi i tyre është hapësinor. Hartat në vijim ilustronë, sipas mendimit tonë, se cili grupim i të gjashtë eventeve do të ishte kombinimi më efektiv për secilin fshat. Hartat gjithashtu tregojnë shtrirjen e fuqishme të eventeve në aspektin hapësinor- si pëlhura e fshatrave do të ndikojë thellësisht.

Prescriptions

1. *Open Village*

Open Village seeks to capitalize on Kudhës' very vital, albeit short-lived, summer reunion period in the second half of August. This tradition has been occurring now for the past ten years or so since so much of its population has moved abroad. Kudhës has no restaurants, but boasts local specialties, like “crepes on a stone,” which are impossible for tourists to buy currently. Kudhës steep hillside position makes a for a uniquely linear experience within which tourists can meander without the possibility of getting lost.

2. *Professional Retreat*

Recently Kudhës' central plaza was reconstructed in a form it had through communism and even before. The anchors of the plaza—like in most villages in the region—are two buildings and a large tree. One of the buildings serves as a café and modest store, while the other, originally a community center, currently sit vacant. Kudhës could take advantage of the community center space and with modest upgrades, make it able to host meetings that could be attractive to retreat organizers. Professional Retreat relies on dependable housing options where participants can stay. Kudhës does have many houses that could offer this space.

3. *Village Store*

Kudhës, by our count, has one store in the entire village. Like Qeparo, the store is also the village café, serving coffee, water, and raki. The store stocks basic packaged snacks and very limited other household items, like candles and rope. On a day in early September, we sat in the central square for over three hours and were the only group to come to store. For village store, we would recommend simply that this café expand its

offerings slowly, in anticipation of increased foot traffic over the next season. It is important that the store be ahead of this change instead of behind it, but should remain modest. In the case of an established Professional Retreat at the community center, Village Store could expand its offerings more ambitiously and stand to benefit from the influx the Pro-retreat would bring. But overall, Kudhës has too low foot traffic, an issue that will likely persist for the foreseeable future for Village Store to be able to expand into the private houses of the village.

Receta

1. *Një natë në fshat*

“Një natë në fshat” kërkon të shfrytëzojë periudhën shumë jetike, megjithëse jetëshkurtër, të bashkimit që ndodh në gjysmën e dytë të muajit gusht në Kudhës, për gati njëzet vitet e fundit, që kur pjesa më e madhe e popullsisë ka emigruar jashtë vendit. Kudhësi nuk ka restorante, por krenohet me specialitete lokale, si “krepa në gur”, të cilat momentalisht nuk mund të provohen nga turistët. Pozicion i pjerrët, përgjatë kodrës i Kudhësit mundeson një përvojë unike, lineare, përgjatë të cilës turistët mund të gjarpërojnë lehtësisht pa humbur rrugës.

2. *Kampi Profesional*

Së fundmi, sheshi qendror i Kudhësit u rindërtua në formën që kishte gjatë periudhës së komunizmit e madje edhe më përpara. Shtyllat e sheshit -si në shumicën e fshatrave në rajon- janë dy ndërtesa dhe një pemë e madhe. Një nga ndërtesat shërben si një kafene dhe dyqan modest, ndërsa tjetra, fillimisht një qendër komuniteti, aktualisht është bosh. Kudhësi mund të përfitojë nga hapësira e qendrës së komunitetit, e cila me përmirësime modeste, mund të jetë një gjendje të presë takime që mund të jenë tërheqëse për organizatorët e kampeve profesionale. Kampi profesional mbështetet në mundësi të qendrueshme për ambjente ku pjesëmarrësit mund të qëndrojnë. Kudhësi ka shumë shtëpi që mund të ofrojnë këtë lloj hapësire.

3. *Dyqani i Fshatit*

Kudhësi, nga numërimi ynë na rezulton se, ka një dyqan të vetëm në të gjithë fshatin. Si në Qeparo, dyqani është edhe kafeneja e fshatit, e cila

shërben kafe, ujë, dhe raki. Furnizimi i dyqanit përbëhet nga ushqime bazike të paketuara dhe sende të tjera shtëpiake, si qirinj dhe litar. Një ditë, në fillim të shtatorit, u ulëm në sheshin qendror për më shumë se tre orë dhe ishin i vetmi grup që erdhi në dyqan. Me Dyqanin e Fshatit, fillimisht ne rekomandojmë thjesht që kjo kafene dalëngadalë të zgjerohet ofertat e saj, në pritje të rritjes së numrit të vizitorëve gjatë sezonit të ardhshëm. Është e rëndësishme që dyqani të jetë një hap përpara këtij ndryshimi, por duke mbetur modest. Në rastin e fillimit të një programi të Kampit Profesional, në qendrën e komunitetit, Dyqani i Fshatit mund të zgjerohet ofertat e tij, për të përfituar nga fluksi i vizitorëve që do të sillte Kampi Profesional. Por momentalisht, Kudhësi ka një numër të ulët vizitorësh ditorë, një aspekt ky që ka të ngjarë të vazhdojë po njësoj edhe në të ardhmen e afërt, duke bërë të mundur zgjerimin e Dyqanit të Fshatit nëpër shtëpitë private të fshatit.

Himarë Fshat

Prescriptions

1. *Artwalk*

Himarë's urban form is unique among the four villages due to a series of outdoor courtyards connected by narrow, winding paths. Most of these outdoor "rooms" have been modestly upgraded recently with urban design elements like lighting and benches. These subtle but useful amenities currently serve little purpose at night because of a lack of any other reason to be there. Artwalk would systematically activate these spaces with a series of interconnected events. At the far edge of the village lies a large semi-ruined complex of a castle which provides an incredibly scenic, romantic backdrop for evening activities.

2. *Village Store*

A consistent sentiment among locals in Himarë Fshat was the lack of stores and cafés within the village. And yet it was clear there that many households during the summer were cultivating fruits and vegetables in small backyard farms. Many of these plots extended beyond the household as well, suggesting the possibility of surplus produce. Some of these items, figs in particular, make long lasting products that could be sold. Himarë out of all the four villages has by far the highest volume of foot traffic, due to its picturesque ruins and proximity to the very crowded Himarë town. Village stores, whether selling homemade or mass produced items would certainly find buyers in the high season.

Receta

1. *Xhiroja Artistike*

Forma urbane e Himarës është unike në mesin e katër fshatrave, me një seri sheshesh të hapura të lidhura me shtigje të ngushta dredha-dredha. Shumica e këtyre "dhomave" në natyrë janë modernizuar në mënyrë modeste kohët e fundit, me elemente të projektimit urban si ndriçim dhe stola. Këto pajisje delikate, por të dobishme, aktualisht nuk shërbejnë shumë gjatë natës për shkak të mungesës së ndonjë arsye tjetër për të qenë atje. Xhiroja Artistike do të aktivizojë sistematikisht këto hapësira me një seri ngjarjesh të ndërlydhura. Në skajin më të largët të fshatit gjendet një kompleks i madh, gjysmë i shkatërruar i një kështjellë, e cila ofron një sfond romantik, tepër skenik për aktivitete në mbrëmje.

2. *Dyqani i Fshatit*

Një mendim i përbashkët në mesin e banorëve të Himarës Fshat ishte mungesa e dyqaneve dhe kafeneve brenda fshatit. E megjithatë, ishte e qartë se ka shumë familje që gjatë verës kultivojnë frutave dhe perime në bahçet e vogla të shtëpiave të tyre. Shumë prej këtyre ngastrave prodhojnë përtej nevojave të familjes, duke sugjeruar mundësinë e prodhimeve ekstra. Disa nga këto prodhime, fiqtë në veçanti, janë produkte që mund të thahen e të shiten për një kohë të gjatë. Himarë, nga të katërt fshatrat, ka deri tani volumin më të lartë të vizitorëve ditor, për shkak të rrënojave të saj piktoreske dhe afërsisë me qytetin shumë të populluar të Himarës. Dyqanet e Fshatit, me shitjen e produkteve artizanale, por jo vetëm, me siguri do të gjejnë shumë blerës gjatë sezonit të lartë.

Prescriptions

1. *Culture Camp*

During communism Qeparo was a regional hub for schooling. Many teachers of both Greek and Albanian language were based there over the years in the local monastery and an adjacent school house, holding classes for children from the area. Today the monastery remains active while the school building is in disrepair. This campus though is incredibly picturesque and would provide the perfect setting for a school of Albanian culture for kids—a kind of revival of traditional ways, within a setting to match. A culture camp in Qeparo would be supported as well by the wealth of history that exists in the village, as it is sustained by a number of key individuals with a vested interest in it. Qeparo has a particular pride in history and education that makes it the perfect place to re-establish a school.

2. *Professional Retreat*

If Qeparo's school were to be modestly renovated to host a summer camp, during the winter it could be programmed with professional retreats. Qeparo is an incredibly scenic village, and in the winter, when it is quiet, it offers an almost zen-like setting for groups to “get away.” The central school building then could serve double-duty—operating as a kind of meeting center for retreaters in the off-season, extending Qeparo's tourism business in September and October in the fall, and April to June in the Spring. In the same way as the culture camp, the retreat would have a number of positive externalities. Participants would stay in homes in the village, and residents could either cater meals in the school center, feed participants in the home, or host them in the village café. A village store would reciprocally benefit from a professional retreat as well.

3. *Village Store*

Qeparo has the most functional store system of the four villages, with a coffee in the communist café, as well as a second independent store and restaurant/café some 50 meters east. The second store offers basic household items and simple grocery goods. On some days the proprietor cooks, and hot meals can be had. If culture camp and or professional retreat were to be established in Qeparo, surely both of the existing businesses would prosper. In a town the size of Qeparo, it could be possible for others to exist too, so long as they were offering goods not available in the original two. At the moment this would be more craft-type objects. There are basic crafts that exist in Qeparo today, like knitting. There is a special rope object that is woven by the old women that is used for hauling tinder that makes a perfect gift. A household could sell only these in a variety of colors and stand to make a profit with the number of visitors that other events would help to bring.

Receta

1. *Kampi Kulturor*

Gjatë komunizmit, Qeparoi ishte një qendër rajonale për shkollim. Shumë mësues të dy gjuhëve, asaj greke dhe shqipe, u bazuan atje përgjatë shumë viteve, në manastirin e fshatit dhe shkollën ngjitur, që zhvillonte mësim për fëmijët e zonës. Sot manastiri vazhdon të mbetet aktiv, ndërsa ndërtesa e shkollës është në gjendje të keqe. Ky kampus, për vetë faktin që është shumë piktoresk, do të ishte një vendndodhje e përkryer për një shkollë të kulturës shqiptare për fëmijët—një lloj ringjallje e traditave dhe zakoneve, brenda një mjedisi që përkon me të. Një kamp kulture në Qeparo do të mbështetej edhe nga pasuria e historisë që ekziston në fshat, ashtu siç është mbështetur nga një numër individësh të rëndësishëm, me një interes të madh për të. Qeparoi ka një krenari të veçantë për historinë dhe arsimin që e bën atë një vend të përkryer për të rivendosur një shkollë.

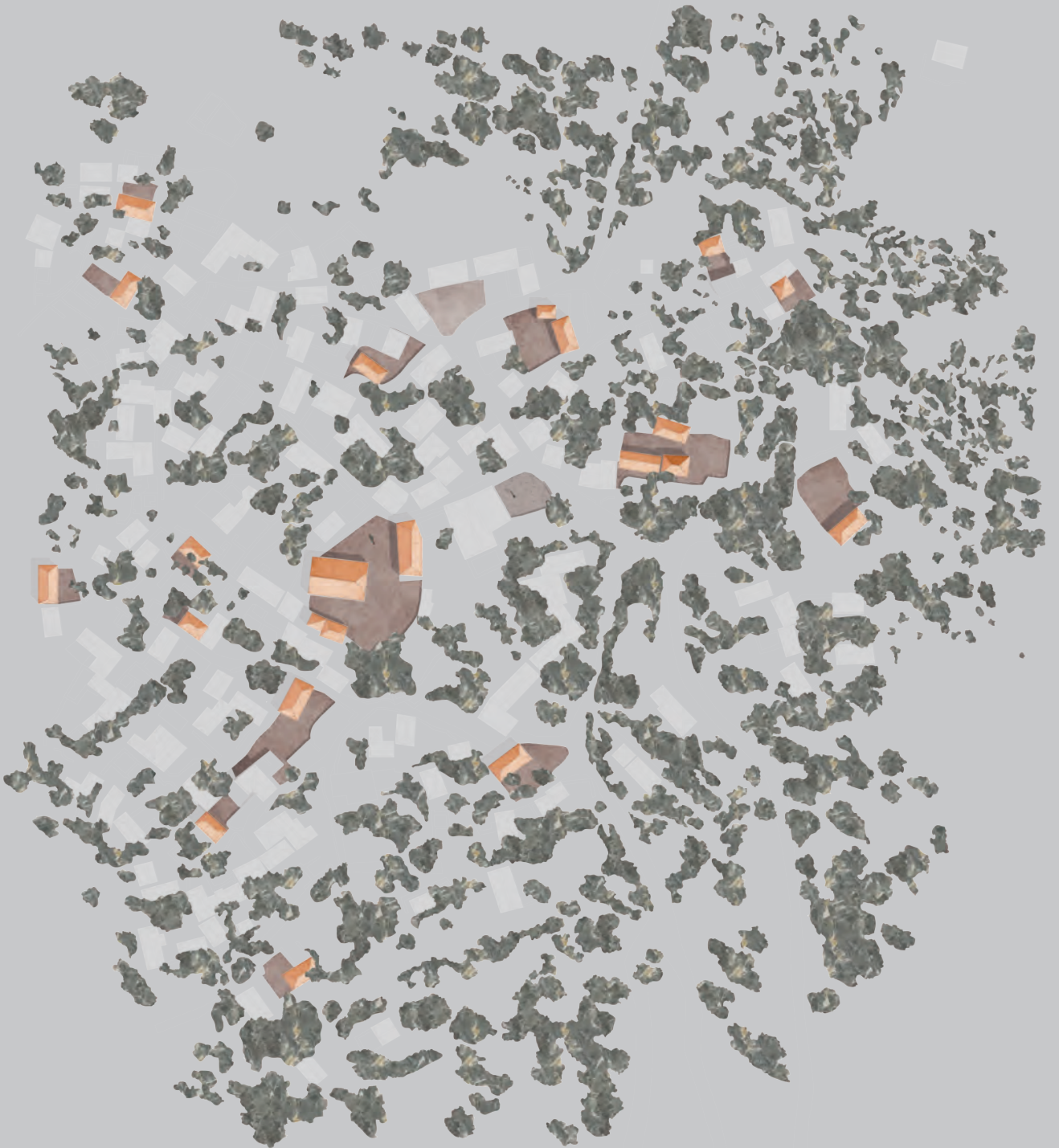
2. *Kampi Profesional*

Nëse shkolla e Qeparoit rinovohet në mënyrë modeste, ajo mund të presë një kamp veror, ndërsa gjatë dimrit, ajo mund të programohet me kampe profesionale. Qeparoi është një fshat tepër skenik, dhe në dimër, kur është qetë edhe poshtë në plazh, ai ofron një hapësirë pothuajse ‘zen,’ që grupet të mund të ‘largohen.’ Ndërtesa e shkollës qendrore, do të mund të shërbejë dyfish—një lloj qendre takimi për ‘retreaters’ jashtë sezonit, duke e zgjeruar biznesin e turizmit në Qeparo deri në shtator e tetor në vjeshtë dhe nga prilli deri në qershor në pranverë. Në të njëjtën mënyrë, si kampi i kulturës,

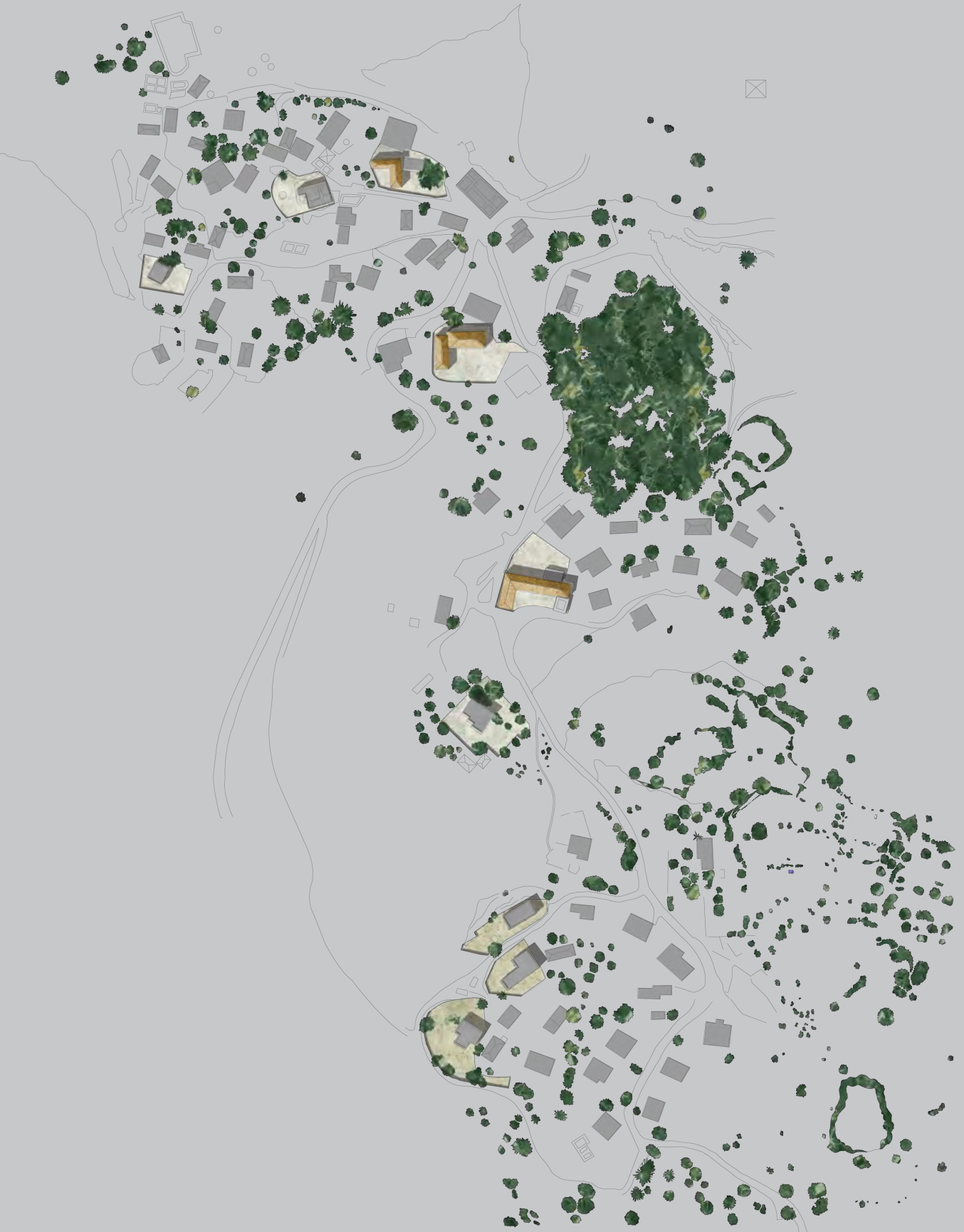
kampi profesional do të ketë një sërë efektesh pozitive. Pjesëmarrësit do të qëndrojnë në shtëpitë e fshatit, dhe banorët vendas mund të shërbejnë ushqim në qendrën shkollore, mund të presin pjesëmarrësit dhe t'u shërbejnë ushqim në shtëpitë e tyre, ose t'i presin ata në kafenenë e fshatit. Një dyqan fshati gjithashtu do të përfitonte nga një kamp profesional.

3. *Dyqani i Fshatit*

Qeparoi ka sistemin më funksional të dyqaneve në të katër fshatrat, me një bar në kafenë e vjetër komuniste, si dhe një dyqan të dytë dhe restorant/kafene të pavarur rreth 50 metra në lindje. Dyqani i dytë ofron artikuj shtëpiakë bazikë dhe mallra të thjeshta ushqimore. Në disa ditë pronari gatuan, dhe mund të ketë ushqime të ngrohta. Nëse “Kampi Kulturor” dhe “Kampi Profesional” do të themelohen në Qeparo, me siguri të dy bizneset ekzistuese do të kenë përfitim. Një fshat me madhësinë e Qeparoit pranon eksistencën edhe të më shumë Dyqane Fshati, për sa kohë që ata ofrojnë mallra që nuk janë në dispozicion në dy dyqanet ekzistuese. Për momentin, ato mund të ofrojnë produkte të karakterit artizanale. Sot ka vepra artizanale themelore që ekzistojnë në Qeparo, si thurja. Për shembull, është një lloj i veçantë litari që thuret nga gratë e vjetra, që përdoret për transportin e druve, që quhet tërkuzë, që mund të jetë një dhuratë e përsosur. Një familje mund të shesë vetëm këto produkte, në një larmi ngjyrash dhe të marrë të ardhura nga vizitorët që eventet e tjera do të ndihmojnë për të sjellë në fshat.

Pilur

Prescriptions

1. *Village Store*

Pilur has one *de facto* village store already established, but it relies on being served customers by a tourist agency. This model works well for one household, and they have remade their home into a place that can support the public, putting their own lives and history on display. Pilur is a 25 minute drive from the national road making it one of the more remote villages. To go there is an investment of time for a day trip. With more options of things to buy, Pilur could be more appealing to tourists as a place to visit. A series of three or four village stores, each selling different goods, could make an already interesting and rather exotic experience even better. Pilur's residents are very charismatic, and the village store model offers a way for tourists to interact with locals while also spending money. With the forest monastery Pilur already has a first class attraction for the day tourists, and anything residents can do to extend the interest and amount of time tourists spend in the village could benefit the entire village collectively.

2. *Professional Retreat*

Pilur's communist era urban structure is in disrepair. Its village tree and its café is in working order, while its community centers roof has caved in, and its school is also abandoned. Both of these buildings make prime candidates to be renovated into useful spaces for both the villagers and potential retreat groups.

3. *Mountain Bike Festival*

Pilur is situated on a gently sloping plateau, very high above the sea in what is the most extreme natural setting of the four villages, with incredible views of the sea on one side, and a rugged mountain range on the

other. There are countless shepherd trails that trace the mountain sides, as well as more formal roads that connect deep back into the villages of the Bregdet. Pilur is connected to Kudhës on the backside of this mountain perch. Pilur's plateau, within this context of extreme verticality, is counter-intuitively one of the largest continuous flat spaces in the entire Riviera. This varied landscape, both extreme and accommodating, makes Pilur a prime candidate as a village to host a festival of outdoor sports. Moreover, Pilur is quiet. Its landscape stretches far back away from the village itself, making it reasonable to believe it could also host musical events.

Receta

1. *Dyqani i Fshatit*
Pilur ka një 'de facto' dyqan fshati të krijuar tashmë, i cili mbështetet në prurjen e klientëve nga një agjenci turistike. Ky model funksionon për një familje, të cilët e kanë risistemuar shtëpinë e tyre për të krijuar një hapësirë ku mund të presin vizitorë, duke vënë jetën dhe historinë e tyre në ekran. Piluri është 25 minuta me makinë nga rruga nacionale dhe kjo e bën atë një nga fshatrat më të largëta. Për të shkuar atje është një investim i kohës, për një ditë tipike turistike. Me më shumë opsione të gjërave për të blerë, Piluri mund të bëhet më tërheqës për turistët, si një vend për të vizituar. Një seri prej tre ose katër dyqanesh fshati, secili me shitjen e mallrave të ndryshme, mund ta bëjnë një përvojë interesante dhe mjaft ekzotike edhe më të mirë. Banorët e Pilurit janë shumë karizmatik, dhe modeli i dyqanit të fshatit ofron një mënyrë për turistët për të bashkëpunuar me vendasit, ndërkohë që sjell para në fshat. Me manastirin e pyjeve, Piluri ka që tani një tërheqje të klasit të parë për turistët ditor, dhe çdo gjë që banorët mund të bëjnë për të zgjeruar interesin dhe sasinë e kohës që turistët kalojnë në fshat, mund të jetë një përfitim për të gjithë fshatin, kolektivisht.

2. *Kampi Profesional*

Godina e periudhës komuniste në qendër të Pilurit është në gjendje të keqe. Rrapi i fshatit dhe kafeneja është në gjendje funksionale, ndërsa çatia e qendrës së komunitetit ka rënë dhe shkolla e fshatit është braktisur. Të dyja këto ndërtesa përbëjnë kandidatët kryesor për t'u rinovuar dhe kthyer në

hapësira të dobishme për fshatarët dhe grupevet e mundshme turistësh që mund të tërhiqen.

3. *Festivali "Hike Albania"*

Piluri ndodhet në një pllajë me pjerrësi të butë, shumë largë mbi det, në atë që është e mjedisi natyror më ekstrem ndër të katër fshatrat, me pamje të pabesueshme nga deti, nga njëra anë dhe një varg i thyer malor, në anën tjetër. Me shtigje të panumërta që gjurmojnë anët malore, si dhe rrugë formale që lidhin thellë prapa me fshatrat e Bregut të Detit dhe Laberisë. Piluri është i lidhur me Kudhësin në pjesën e pasme të këtij grumbull malor. Pllaja e Pilurit, në këtë kontekst ekstrem të vertikalishtit, është kundra çdo logjike, një nga hapësirat e sheshta më të mëdha në të gjithë Rivierën. Ky peizazh, sa ekstrem aq dhe mikpritës, e bën Pilurin një kandidat kryesor si një fshat që mund të presë një festival të sporteve në natyrë. Për më tepër, Piluri është i qetë. Peizazhi i tij shtrihet prapa, larg nga vetë fshati, duke e bërë të arsyeshme mundësinë që Piluri të mund të presë edhe evente muzikore.

Reading List

Butor, Michel. *The Spirit of Mediterranean Places*. Paris: Editions Bernard Grasset, 1958.

Clastres, Pierre. *Society Against the State*. New York: Zone Books, 1987.

Gmelch, Sharon Bohn, ed. *Tourists and Tourism: A Reader*. Long Grove: Waveland Press, 2010.

Goodman, Paul. *Growing Up Absurd*. New York: Random House, 1960.

Invisible Committee, The. *To Our Friends*. South Pasadena: Semiotext(e), 2014.

Jackson, John Brinckerhoff. *Discovering the Vernacular Landscape*. New Haven: Yale University Press, 1984.

La Cecla, Francesco. *Pizza and Pasta*. Chicago: Prickly Paradigm Press, 2007.

Maccannell, Dean. *The Tourist: A New Theory of the Leisure Class*. New York: Schocken Books, 1976

Walser, Robert. *The Walk*. New York: New Directions, 2012.

Farmers with a View

Atelier Albania Summer School 2015

Project Director
Simon Battisti

Project Assistant
Ilva Gjuzi

Student Team
Eneida Berisha
Fatbardha Hyseni
Era Mërkuri
Erisa Nesimi
Arjela Tifi

AKPT Team
Adelina Greca,
General Director, Agjencia
Kombëtare e Planifikimit të
Territorit

GIZ Team
Hans-Jürgen Cassens,
Country Director, Albania
Dhurata Gazulli
Valbona Koçi

Printed in Albania at
Shtëpia Botuese “Pegi”

Copyright Agjencia
Kombëtare e Planifikimit
të Territorit, 2015.
All rights reserved.

Atelier Albania is laboratory research unit for the implementation of the priorities of the National Agency for Territorial Planning (AKPT).

Atelier Albania's goal is to offer a new model of planning which challenges the traditional model of master plans and plans drawn up centrally. Using the experience of our foreign consultants, cooperation with public institutions and local and foreign educational and technical resources of the Agency, Atelier Albania static planning tends to improve. This unit aims to enrich the work of the Agency through concrete and unconventional inputs in terms of planning. AA also aims to organize and follow pilot projects, international competitions of architecture and urban planning as well as open public activities aimed at informing and promoting innovative practices in architecture and planning. All these tasks are realized in close cooperation with stakeholders of public and private institutions, civil society organizations, as well as a series of well-known partners with proven expertise in their professional fields.